

**Storsatsning på
kollektivtrafiken
i Göteborg**

Sid 22

**Uppkopplad
i sjöboden**

Sid 16

**Influensan snart
här – behöver du
vaccinera dig?**

Sid 25

**VART ÄR
VI PÅ VÄG?**

– 21 sidor om att resa i Västra Götaland

Så fungerar vården

Om du blir sjuk

Om du blir sjuk ska du först ringa din vanliga läkare eller vårdcentral.

På helger, kvällar och nätter ringer du till sjukvårdsrådgivningen. Personalen ger dig råd om du behöver vård. Telefonnummer till sjukvårdsrådgivningen finns på sidan 31 här i Regionmagasinet och på de blå sidorna i telefonkatalogen.

Ring ambulansen på telefonnummer 112 om någon är allvarligt sjuk eller om det har hänt en olycka.

Detta är vårdgaranti

Om du blir sjuk ska du få prata med någon i telefon samma dag. Du kan ringa din vårdcentral, eller sjukvårdsrådgivningen. Om du får veta att du behöver träffa en läkare ska du få en tid inom en vecka. Om du får veta att du behöver hjälp av en specialistläkare ska du få en tid inom tre månader.

Om du själv ringer till en specialistläkare räknas tre månader från den dagen specialistläkaren skriver att du behöver vård. Om en specialistläkare säger att du behöver behandling ska du få det inom tre månader.

Om vårdcentralen eller sjukhuset inte kan ge dig vård inom den garanterade tiden ska de hjälpa dig att få vård någon annanstans.

Om du behöver besöka barn- och ungdomspsykiatri ska du få en tid inom 30 dagar. Om du behöver göra en neuropsykiatrisk utredning ska du få en tid inom 90 dagar.

Du kan få pengarna tillbaka

Om du har fått tid på en vårdcentral eller mottagning och får vänta mer än en halvtimme har du rätt att få tillbaka avgiften du betalade. Men du ska ändå få det besök du beställt. För att få tillbaka avgiften måste du säga till direkt. På akutmottagningen eller jourmottagningen kan du inte få tillbaka avgiften.

Betala om du inte kommer på läkarbesök

Om du har beställt tid, till exempel hos läkare, och inte kan komma dit måste du tala om det innan. Annars måste du ändå betala avgiften. Om besöket inte skulle ha kostat något, måste du ändå betala 100 kronor. Du får också betala en avgift för räkningen.

Vårdgaranti vid sjukdomen cancer

Om läkaren tror att du har cancer ska du få en tid för besök hos en specialistläkare inom två veckor efter det att specialistläkaren har fått en remiss. Barn ska inte vänta mer än två dagar.

Du kan välja själv var du vill ha vård

Du har rätt att välja vårdcentral eller sjukhus i Västra Götaland. Du kan också välja vård i Halland. Du kan välja privata läkare som har avtal med Västra Götalandsregionen eller med Landstinget Halland.

Du har rätt att få vård på sjukhus i ett annat landsting om det finns plats där. Västra Götalandsregionen betalar vården men du får själv betala resan dit.

Om vården i ett annat landsting kostar mer än 20 tusen kronor måste Vårdslussen skriva att de betalar din vård. Ring Vårdslussen för hjälp med detta. Telefonnummer: 020- 44 55 55.

Du kan inte själv välja var du vill ha särskild specialistvård, till exempel befruktning med provrör eller operation mot fetma.

Du har rätt att läsa din journal

När du söker hjälp hos läkare skriver läkaren en journal om dig och din sjukdom. Du har rätt att få läsa journalen utom i särskilda fall, som läkaren kan bestämma.

Sjukresor

Västra Götalandsregionen betalar dina resor till och från sjukvården inom Västra Götaland och Halland eller till läkare som har avtal med Västra Götalandsregionen eller Landstinget Halland. Du betalar en liten kostnad själv. Ring sjukresekontoret om du har frågor. Telefonnummer hittar du på de blå sidorna i telefonkatalogen.

Rätt till tolk

Du som inte förstår svenska, är döv, har hörselskada eller talsvårigheter har rätt till tolk när du besöker sjukvården. Du eller ditt ombud ska säga till före besöket om du vill ha hjälp av tolk. TolkserVICEN är gratis.

Om du vill klaga på vården

Om du inte är nöjd med den vård du har fått ska du först prata med din läkare eller annan personal där du fick vård. Om du ändå inte är nöjd efter det kan du ringa till patientnämnden.

Patientnämnden ska ge dig stöd med att prata med eller klaga på sjukvården eller tandvården. På en del sjukhus finns patientombud eller patientkonsulenter. De kan hjälpa till att prata med sjukvården.

Telefonnummer till patientnämnder finns på sidan 31.

Du har rätt att få information

Det är viktigt att du berättar för läkaren vad du själv vet om din sjukdom och om du till exempel äter mediciner. Då är det lättare för läkaren att ge dig rätt vård.

Läkaren måste berätta för dig om din sjukdom, om vilka undersökningar som måste göras och om vilken vård som du kan få. Du bestämmer själv om din hälsa och du har rätt att tacka nej till vård som du inte vill ha.

Du kan inte kräva att få en viss vård eller undersökning om inte läkaren tror att det behövs.

Tandvård

Ring till din vanliga tandläkare eller till folktandvården om du plötsligt får besvär med tänderna. Om du inte har någon egen tandläkare eller om folktandvården är stängd kan du ringa till jourtandvården där du bor. Telefonnummer dit finns på de blå sidorna i telefonkatalogen eller på internet. Adressen dit är www.vgregion.se/folktandvarden

Ring 112 vid en olycka eller om du inte kommer fram till jourtandvården.

Mer information finns på:

www.vard.vgregion.se
(klicka på Så fungerar vården)

Den här sidan är på lättläst svenska.

Välkommen till RM

Att köra en stor stadsjeep under ett år är lika stort slöseri med energi som att lämna kylskåpsdörren öppen i sex år, visar en amerikansk undersökning. Och vem skulle göra något så befängt? Men mycket av det vi gör i vardagen har stor betydelse för miljön och samhället utan att vi är medvetna om det.

Att åka kollektivt är ett annat exempel – fast i rakt motsatt riktning. Om inte kollektivtrafiken fanns skulle fler skadas och dö i trafikolyckor, luftföroreningarna skulle öka, parkeringsplatserna breda ut sig och många skulle få svårare att pendla till arbeten och studier.

Så visst är det bra att kollektivtrafiken finns.

Men den behöver bli ännu bättre.

På vissa ställen i Dalsland går det bara en buss som barnen kan ta sig hem från skolan med. Dom dagar som lektionerna slutar senare än bussen går, tar sig eleverna inte hem utan hjälp av föräldrar som kan hämta med bil. Jag är rädd för att dom föräldrarna kan bli arga när dom läser det här numret av Regionmagasinet. Och inte bara de utan även andra som inte känner igen sig i beskrivningarna av hur bra det är att åka kollektivt.

Västrafik som ansvarar för kollektivtrafiken i Västra Götaland lägger ibland ned busslinjer som bara används av ett fåtal. Är det rätt eller fel? Ibland sitter jag själv och skramlar helt ensam i en stor buss sista kilometrerna hem till min busshållplats. Men det är ytterst få linjer som går ihop ekonomiskt. Biljettintäkterna täcker bara hälften av vad kollektivtrafiken kostar. Resten måste samhället betala. I Västra Götaland är det Västrafiks ägare Västra Götalandsregionen och länets 49 kommuner.

Enligt Västrafik är det mest effektivt att bygga ut kollektivtrafiken ännu mer i städerna. Därför planeras nu en utbyggnad av sällan skådat slag i göteborgsområdet. Där måste det kollektiva resandet fördubblas på 20 års sikt. Annars väntar trafikchaos. Utmaningen för trafikplanerarna är alltså att hitta lösningar som fungerar både på landsbygden och i städerna. För dom som vill minska sitt resande och som har möjlighet att arbeta från hemmet heter lösningen bredband. Fast inte heller det har kommit alla till del, ännu. Men det finns gott hopp om en vidare utbyggnad av bredband i Västra Götaland redan under nästa år. Läs mer om det på sidan 19.

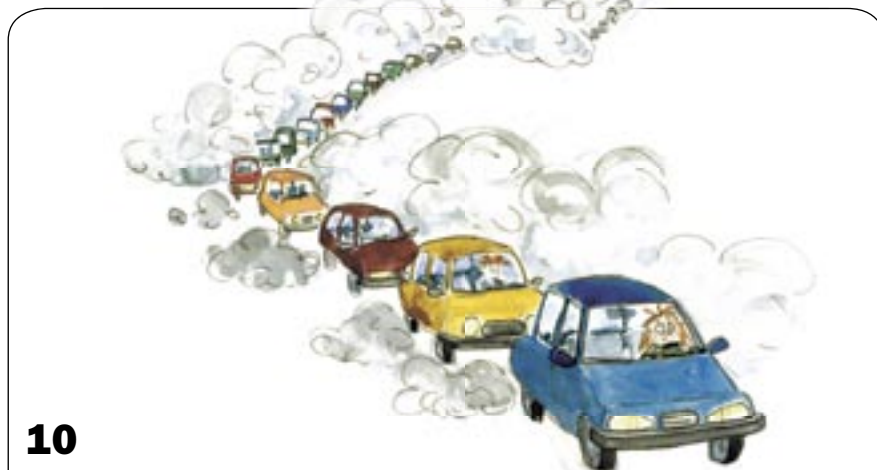
Med önskan om trevlig läsning

Bettina Axelsson,
chefredaktör



PS. Om du har frågor om resande med Västrafik, ring kundservice: 0771-414300

Nästa nummer av Regionmagasinet kommer i december.



10



innehåll nr 3.08



Regionen runt på 24 timmar 4

Bilisten som tog tåget 8

Om inte kollektivtrafiken fanns 10

Britt Mari lever utan bil – nästan 12

Närtrafiken blev ett lyft för Gunhild 14

Så fungerar sjukresor 15

Uppkopplad i sjöboden 16

Otillräcklig bredbandstäckning 19

Regionteater Väst på turné 20

Så blir framtidens kollektivtrafik 22

På väg mot bättre miljö 24

Vaccinera dig mot influensan 25

En patientfaktura istället för flera 26

Lättläst 28–29

Korsord 30

Det här är Västra Götalandsregionen 32



LYSSNA PÅ RM VIA INTERNET

www.vgregion.se/regionmagasinet

Vill du ha RM som taltidning – ring 033-35 76 16

Ansvarig utgivare: Kerstin Einarsson | **Chefredaktör:** Bettina Axelsson | **Redaktionskommitté:** Bettina Axelsson, Lena Alexanderson, Peter Birgerstam, Bo Carlsson, Susanne Hillberger, Jan Kallenberg, Maud Pihlblad, Åsa Sundell. | **Layout:** Peter Birgerstam/Cohn & Wolfe | **Tryck:** Kungsbacka Graphic | **Upplaga:** 740 000 ex
Kostnad/tidning: 2 kronor | **Regionmagasinet:** Regionens Hus, 462 80 Vänersborg | **Tel:** 0521-27 50 00, 27 59 20 | **E-post:** regionmagasinet@vgregion.se
Webbplats: www.vgregion.se/regionmagasinet | **Omslagsbild:** Patrik Bergenstam | **ISSN:** 1651-644



Med ett 24-timmarskort på fickan och två tonårstjejer som resesällskap gav sig Regionmagasinets reporter ut för att ta reda på om kortet "Regionen runt på 24 timmar" verkligen gör skäl för namnet. Resan gick visserligen mer på tvärs än runt, men täckte ändå in en avsevärd bit av Västra Götaland. Det blev ett dygn fyllt av spännande möten med både människor och platser.

Regionmagasinets reportage-team
Anna-Lena Bjarneberg,
Rebecka Rafstedt
och Astrid Bjarneberg.



Regionen runt på 24 timmar

Det är några dagar kvar på sommarlovet och efter att ha tagit oss med buss från Tjörn till Göteborg väntar en resa med Kinnekulletåget till Mariestad. 15-åringarna Astrid och Rebecka har laddat upp med mp3-spelare, böcker och tidningar för att fördriva tiden under de närmaste drygt två timmarna. Tåget är fullsatt med både arbetspendlare och semesterfirare. I luften hörs jobbprat, kompissnack och babyjoller blandat med det rytmiska ljudet från skenorna mot rälsen.

Mittemot oss sitter Marcus Forsblad, 14, och hans lillebror Johan, 10. De är på väg till sin farfar och farmor, som bor på en gård utanför Lidköping. Där ska de bara ha det mysigt i några dagar.

– För tre dagar sedan köpte vi den här radiostyrda bilen för nästan alla våra sparpengar. Nu ser vi fram emot att köra med den och med vårt flygplan, säger Marcus.

Tåget passerar Alingsås, Herrljunga och Vedum. Tågföraren Karl-Johan Andersson ropar ut stationerna från sin förarplats. Karl-Johan har kört tåg i sju år och älskar sitt jobb.

– Det bästa är att det är så socialt, alla människor jag träffar, säger han.

Att stå framme vid förarplats är som att vara med i TV-programmet "På spåret". Landskapet svिसchar förbi med en hastighet av 100 kilometer i timmen. Fortare får Karl-Johan inte köra på den här delen av sträckan. Tidigare var här smalspårig järnväg, men den breddades till normalspår på 1950-talet. Kinnekullebanan är den enda delen av Västergötlands gamla smalspåriga järnvägsnät

som ännu trafikeras av reguljär trafik. Både vagnar och spår rustades upp i början av 1990-talet och sedan dess har passagerarantalet bara ökat.

– Förra året reste 330 000 personer med tåget, i år kommer det att bli minst 350 000, spår tågvärden Robert Mänttyvo, 23.

Det var förresten tack vare att Robert själv åkte med Kinnekullebanan så ofta som han fick jobbet som tågvärd för tre år sedan.

– Jag lärde känna tågpersonalen och de visste att jag var arbetslös, så de uppmanade mig att söka.

Nu är det Robert som lär känna passagerarna, särskilt arbetspendlarna som nu börjar komma tillbaka efter semestern.

Efter Lidköping börjar tågets färd runt Kinnekulle. Stationerna kommer tätare nu; Filsbäck, Källby, Blomberg, Trolmen... Vissa ligger med endast några kilometers mellanrum, men det här tåget stannar bara vid några av dem.

Framme i Mariestad ösregnar det, men med lånade paraplyer och karta från hotellet trotsar vi vädrets makter och ger oss ut på upptäcktsfärd.

Mariestad grundades 1583 av Gustav Vasas son hertig Karl, han som senare blev Karl IX. Det var för att hedra sin hustru Maria som namnet blev just Mariestad. Om man tar en promenad i Gamla stan



Johan Forsblad, 10, och Marcus Forsblad, 14, reser med Kinnekulletåget. De ska tillbringa några dagar hos sin farmor och farfar med sitt radiostyrda flygplan och en sprillans ny radiostyrd bil.

kan man med lite fantasi föreställa sig livet där för några hundra år sedan. Längs kullerstengatorna ligger gamla trähus, några dateras ända tillbaka till 1600-talet.

I Mariestad har Tidan sitt utlopp i Vänern och inte så långt därifrån, i Sjötorp, mynnar Göta Kanal. Kanske har den enda segelbåten i gästhamnen just passerat Göta Kanal på sin färd från väst till öst?

Det är en kväll när folk håller sig inomhus. Tonåringarna börjar känna sig nöjda med stadsvandringen och vi avslutar vår kväll i Mariestad med en pizza. Sedan är det skönt att krypa ner i en hotellsäng och se slutet på en amerikansk high school-film innan vi somnar gott.

Bussen till Skara går redan 07.45 så det blir en tidig frukost. Ska regnet hålla sig borta idag? Busschauffören på Skarabussen har i alla fall tagit på sig solglasögonen så man kan alltid hoppas.

I Götene passerar vi skylten "Medeltidens värld" och blir påmind om den stora Arn- och medeltids-satsning man gjort i bygden. Vår egna Arn-upplevelse sparar vi till Skara domkyrka.

Innan domkyrkan öppnar börjar vi med en favoritsysselsättning – en fika på ett av stans konditorier. Med rulltårter och vaniljbullar njuter vi oss igenom en skön morgonstund. Något vi inte är ensamma om. Några snickare har tagit frukostrast





Resan kan börja. Kinnekulletåget avgår strax från spår 6 på Göteborgs Central.

De här 16-åringarna har åkt från Bollebygd till Skara med sina fritidskort. Nu är de på väg hem igen där snart nya gymnasiestudier väntar.

och lyxar med kafésörgåsar. En ensam herre har slagit sig ner med en kopp kaffe och morgontidning. Två äldre damer pratar intensivt och vid bordet bredvid sitter mammorna och barndoms-vännerna Diana Fröström och Leene Helin med sina jollrande bebisar Adrian och Cassandra.
– Det är väldigt skönt att komma ut en stund

på morgonen och äta frukost ute, säger Diana Fröström.

Vid Skara domkyrka får vi chansen att prova på det nya guidesystemet där man genom ett samtal från mobilen kan få information om en viss sevärighet. Vi förflyttas till nådens år 1150. Dramatisk

musik och Jan Guillou läser ur inledningen till den första boken om Arn:

”Det var vid Tiburtiusmässan, den dag som räknades som sommarens första dag och då isarna gick upp i Västra Götaland. Så många människor som denna dag hade aldrig varit församlade i Skara ty det var inte vilken mässa som helst som nu skulle >>



Picknicken på Asperös klippor regnar bort, men en kort promenad får det bli. Kartan i hamnen hjälper oss hitta rätt.



Rebecka och Astrid vilar benen en stund i Lejontrappan vid Brunns-parken i Göteborg.

Regionen runt på 24 timmar (forts)

genomföras. Den nya domkyrkan skulle äntligen invigas.”

I dag är det inte mycket kvar av den nästan tusen år gamla domkyrkan. Inne i kryptan finns lite ruiner, men det som idag är Skara domkyrka är av senare datum.

– Den här kyrkan började byggas på 1200-talet och efter en brand på 1700-talet byggde man om tornspirorna på 1800-talet, berättar kyrkvaktmästaren och guiden Stig-Göran Johansson.

Om han ska nämna något i kyrkan en första-gångsbesökare måste se vet han direkt vad han ska välja. De 37 glasmosaikfönstren, gjorda av konstnären Bo Beskow. Det tog honom dryga trettio år att färdigställa fönstren, varav lång tid gick åt till att experimentera fram ett genomfärgat glas med lika fin lyster som i medeltida kyrkfönster. Stig-Göran Johansson berättar om de olika berättelser som fönstren förmedlar, om scener i gamla och nya testamentet, om hur Skara går från mörker till ljus, om Mariafönstret och det pampiga östfönstret med sina scener från Uppenbarelseboken.

Innan vi lämnar kyrkan tänder tonåringarna var sitt ljus. En stunds stillhet innan bussen går till Falköping.

Längst bak i bussen sitter ett gäng med ungdomar på väg hem till Bollebygd efter en kväll och natt i Skara där de besökt en kompis. De pladdrar glatt på en stund, men allteftersom färden fortsätter mot Falköping blir det tystare i bussen.

Utänför bussfönstret glider Hornborgasjön förbi. Tranorna har för länge sedan flugit vidare mot nya mål, men om ett halvår är det dags igen för den berömda trandansen. Väl framme på Falköpings central väntar regionaltåg 129 mot Göteborg vid spår två. I Göteborg har gatorna intagits av jonglö-

rer, akrobater och gatumusikanter. Den här gången hinner vi inte med någon cirkuskurs, prova-på-klättring eller konstmaraton, utan nöjer oss med att ta in atmosfären från Lejontrappan, Kungsporsplatsen, Bältespännarparken och Avenyn.

Vid Kungstorgets stora scen har några ungdomar parkerat på sina filtar. För att få de bästa platserna till kvällens konsert har de suttit där sedan nio i morse. Vem de väntar på?

– Ola! säger de nästan i kör. Johanna från Mjöl-

by, Emmy från Stora Levene och Theres från Orust har väntat i sex timmar redan och det är nästan lika lång tid kvar att vänta.

– Det är det värt, för han sprider sådan glädje, säger Johanna Sjöholm.

Tjejerna har hittat varandra på nätet, genom Olas hemsida, och brukar träffas på hans konserter. Det har hunnit bli några gånger, berättar de. Kanske tjugo? Eller mer? I alla fall är det tillräckligt många gånger för att ha slutat räkna dem.

SÅ RESTE VI:

Tjörn–Göteborg med Tjörnexpressen (buss)
Göteborg–Mariestad med Kinnekulletåget
Mariestad–Skara med buss
Skara–Falköping med buss
Falköping–Göteborg med regionaltåg
Grönsakstorget–Saltholmen med spårvagn
Saltholmen–Asperö med färja
Asperö–Saltholmen med färja
Saltholmen–Drottningtorget med spårvagn
Göteborg–Tjörn med Tjörnexpressen (buss)

REGIONEN RUNT I 24 TIMMAR:

- Biljetten kostar 240 kronor och gäller i 24 timmar från det att resan startat och gäller på alla bussar, tåg (ej X2000), båtar, spårvagnar och vissa av Swebus Expressbussar i hela Västra Götaland.
- Man kan alltid påbörja en resa inom 24-timmarsperioden och behöver inte avbryta resan när tiden är ute. Däremot kan man inte göra några byten när de 24 timmarna gått.
- Under juni, juli och augusti får två ungdomar under 16 år följa med varje betalande utan extra kostnad.
- För mer info se www.vasttrafik.se



Saltholmen är knutpunkten för färjorna till Göteborgs södra skärgård. Härifrån kan man ta sig till öar som Asperö, Brännö och Styrso.

väderomslag. Däcksmän tar snabbt på sig stora regnrocken. Himlen har öppnat sig igen.

Vi ser picknicken på klipporna regna bort, inte helt emot ungdomarnas vilja. De är trötta nu, efter en händelserik dag. En kort promenad blir det i alla fall och Rebecka och Astrid hinner beundra det minsta lilla hembygdsmuseum de någonsin sett. Något krabbfiske blir det inte heller på krabbornas ö, men tjejerna provsitter bryggan och minns hur det var när de var i krabbfiskaråldern och solen sken varje dag – hela sommaren.

På bussen tillbaka till Tjörn somnar två trötta tjejer. Återstår bara att samla ihop minnena från 24 timmar i Västra Götaland. Ett myller av platser, människor och tidsepoker träder fram. Stad, landsbygd och skärgård. Medeltid och nutid. Skärgårdsbor, italienska turister och sommarlovsfirande barn. Tänk vad mycket man kan uppleva på ett dygn – utan att åka så värt långt!

TEXT: ANNA-LENA BJARNEBERG

FOTO: ANNA-LENA BJARNEBERG

OCH REBECKA RAFSTEDT



Regnig kväll i Mariestad. Till och med kartan regnar sönder men hjälper oss att hitta hjälpligt i Gamla stan.

Värt att veta om Västtrafik

Västtrafik är Sveriges näst största kollektivtrafikföretag och ägs till hälften av Västra Götalandsregionen och till hälften av de 49 kommunerna i Västra Götaland.

Genom Västtrafik får du tillgång till 1 700 fordon i form av bussar, tåg, spårvagnar, taxibilar och båtar. Du kan använda 22 000 hållplatser från Strömstad i nordväst till Kinna i sydost. Västtrafik kör cirka 31 000 mil under ett "normaldygn", en sträcka motsvarande åtta varv runt jorden. Varje dag ge-

nomförs över en halv miljon resor med Västtrafik.

Trafik och fordon: 900 linjer med 20 000 turer/dag, 1 446 bussar, 213 spårvagnar, 62 tåg, 31 båtar, 650 bilar och specialfordon, 22 000 hållplatser).

Västtrafiks uppdrag är att samordna all kollektivtrafik i Västra Götalandsregionen och se till att den fungerar.

Bolaget beslutar på uppdrag av ägarna hur kollektivtrafiken ska köra – var och när och med vilka möjligheter till byten och så vidare.

Västtrafik föreslår vad resandet ska kosta,

vilken typ av betalsystem och biljetter som ska finnas och vilken standard som krävs på de fordon som ska användas i kollektivtrafiken.

Trafiken upphandlas i konkurrens och därefter utses de entreprenörer som kör alla bussar, båtar, spårvagnar och tåg. Västtrafik kör alltså inte en enda buss eller spårvagn. I stället är det cirka 30 entreprenörer som har i uppdrag att köra den vanliga kollektivtrafiken. Det finns också cirka 60 entreprenörer som kör den särskilda kollektivtrafiken som till exempel färdtjänst, närtrafik och sjukresor.

En 46-årig tvåbarnspappa som älskar att köra bil. Men som också är oerhört miljömedveten och har dåligt samvete för att han inte åker mer kollektivt till och från jobbet, trots extremt goda pendelmöjligheter. Vi fick Åke Eriksson att ställa bilen en vecka för att testa tåg och buss mellan hemmet i Jonsered och jobbet i centrala Göteborg.

Bilisten som tog tåget

Före:

Åke Eriksson bor med sin fru och två barn i idylliska Jonsered, en dryg mil utanför Göteborg.

Miljötänket finns där och möjligheten att pendla till och från jobbet är nästintill perfekt. Ändå har han svårt att "ta sig över kanten", som han uttrycker det, och börja åka kollektivt.

– Jag skäms faktiskt lite grann för att jag inte gör det. Det är av ren slöhet det inte blivit av, avslöjar Åke Eriksson när vi pratar vid första gången på telefon.

Med pendeltåg tar det bara en knapp halvtimme att ta sig från dörr till dörr mellan bostaden och arbetsplatsen vid Lilla Bommen i Göteborg. Med bil halveras restiden, om det inte är några trafikstörningar vill säga. Det handlar inte om några stora tidsvinster. Ändå är det svårt för Åke Eriksson att släppa bekvämligheten med att ta bilen.

Åke erkänner villigt att han är en mästare på ursäkter. Hans bakgrund är en av dem:

– Jag är ju en urbaniserad lantis som kommer från Kumlabygden i Närke. För mig blev körkort och bil tidigt den ultimata symbolen för frihet och oberoende. Dessutom var det inte vanliga bilar som drog, utan på den tiden gled jag runt i en bäbisblå Dodge Coronet med V8-motor.

– När jag sätter mig i bilen blir jag lugn. Det är mitt privata utrymme. Där kan jag skrika om jag är upprörd och sjunga om jag är glad utan att störa någon, säger Åke Eriksson som tidigare i sitt jobb kört otaliga mil på ensliga norrlandsvägar.

Till saken hör att Åke Eriksson arbetar med miljöfrågor, där han bland annat ger råd till företag om hur de ska kunna minska sina koldioxidutsläpp och bli klimatsmarta.

Dodgen är sedan länge passé. I dag har familjen två förmånsbilar som tar betydligt mer hänsyn till miljön: En Toyota Prius elhybrid och en Volvo etanolbil. Enligt Åke Eriksson behöver hans hustru Malin köra bil till sitt jobb eftersom hon ofta gör längre tjänsteresor.

– På det hela taget har vi redan gjort massor för att reducera familjens miljöpåverkan. Men att överge bilen för att trängas på tåg och buss har känts oöverstigit.

En annan ursäkt till att Åke tar bilen är att det fungerar bättre med lämning och hämtning av barnen vid skola och förskola, som ligger knappt två respektive tre kilometer från hemmet. Att promenera eller cykla den extra rundan gör att hans restid till och från jobbet förlängs ytterligare en halvtimme.

– Med bilen blir det mycket smidigare. Då kan jag snabbt få med mig barnen, lämna dem och sedan köra vidare direkt till jobbet på morgnarna. Samtidigt blir det enklare att åka förbi affären och handla mat efter jobbet.

Trots alla argument, när Åke får erbjudandet att prova att åka kollektivt en arbetsvecka tvekar han inte en sekund.

– Det ska bli jättekul. Nu gäller det bara att jobba med den mentala inställningen, säger han innan vi lägger på luren.



Åkes egen dagbok från

Under en arbetsvecka fick Åke Eriksson prova att åka kollektivt till och från jobbet. Testveckan var lite speciell eftersom yngsta sonen samtidigt skolades in på sexårsverksamhet. För det mesta fick han ihop logistiken, med några få undantag då det fick bli bil och taxi.

Måndag:

Går hemifrån 08.35. Promenerar direkt till stationen genom den vackra Bokedalen, bland träd och hagmark. Sparkar mig ut från det överfulla tåget strax efter nio och går raskt till kontoret. På plats 09.12.

Hemåt igen 15.07. Stiger på pendeln

15.17 och bara 11 minuter senare är jag i Jonsered igen. Kul att gå i det vackra vädret.

Tisdag:

Svårt att få upp barnen på morgonen. Kommer iväg med cyklar och ryggsäckar under stånk och stön samtidigt som det börjar dugga. Jag får knuffa fram sonen Olle i uppförsbacken. Lyckas precis komma med pendeln 08.49. Svettigt! Måste starta MYCKET tidigare om jag inte ska komma till jobbet som efter ett träningspass. På plats 09.05.

Småspringer från jobbet 15.09. På tåget med bara en minut tillgodo. Måste hämta barnen innan jag ska till tandläkaren. Får bli bilen.



Pendeltåget – ett alternativ för Åke några dagar i veckan.

testveckan:

Onsdag:

Börjar ställa om till tidigare start för att få mer spelrum. Det är nödvändigt för kollektivåkarens sinnesfrid. Tar pendeln 07.59 till centralstationen för vidare resa till Stockholm med X2000. Perfekt tidhållning.

Återvänder med flyg till Landvetter. Tar flygbussen in till stan (skulle jag aldrig gjort i vanliga fall...). Timmen är sen och det är en dryg halvtimme till nästa avgång med pendeln. Jag ger upp, fuskar och tar taxi hem till Jonsered. Hemma 23.00.

Torsdag:

Kör barnen till skolan och förskolan med bil eftersom Olle har hosta. Parkerar vid

pendeltågstationen och tar mig vidare med tåget till jobbet. Tillät mig att vara lite bekväm. Trots allt tog jag ju inte bilen hela vägen till jobbet...

På kvällen är det kundmöte på fin restaurang vid Götaplatsen. Jag promenerar genom stan i den vackra kvällen. Att ta pendeltåget hem passar utmärkt eftersom jag druckit vin till maten.

Fredag:

Tar pendeltåget 07.59 och är på kontoret 08.17. Allt väl, men lite för varm eftersom jag har småsprungit.

Åker hem tidigt, 14.47 för att hämta barnen. Skönt.



Åke med barnen Olle och Lova.

Efter:

Efter testveckan är Åke Eriksson lite splittrad. Det är bekvämare att åka bil, men att åka kollektivt känns mer rätt.

– Jag tvingades bita i mina egna, sura argument, säger han.

När vi träffas veckan efter testet att åka kollektivt jämför Åke Eriksson ingående bilåkning med att ta buss eller tåg. Det han framför allt kommer fram till är att man måste ställa om sina vanor, både i praktiken och mentalt. Att starta en liten stund tidigare på morgonen och vänja sig vid att passa en tidtabell är nödvändigt.

– Det mest slående är att man måste ha större tidsmarginaler för det finns inget utrymme över för "strultid". Därför är det bekvämare att ta bilen, säger han.

Ändå har Åke Eriksson bättre förutsättningar än de flesta andra kollektivpendlare. Han behöver aldrig vänta särskilt länge innan nästa tåg kommer. Under rusningstid går det ett tåg varje kvart eller ännu oftare. Dessutom är buss ett alternativ.

Han visste sedan tidigare att måndagar är värsta dagen att

köra bil. Då blir det nästan alltid köer från Tingstadstunneln vilket påverkar Åkes bilväg till jobbet. Därför har han bestämt sig för att i fortsättningen åka kollektivt på måndagar, plus ytterligare en dag i veckan.

– Vilken annan dag det blir vet jag inte, utan jag slår på radion på morgonen och hör om det är fullständigt bedrägligt ute på vägen. Är det så får det bli pendeltåget, helt klart.

Från att ta bilen varje dag till att åka kollektivt två dagar per vecka känns som ett lagom steg att börja med för Åke Eriksson.

– Jag är en bilåkande människa och bilen är en jättelik bekvämlighetsfaktor för mig. Så jag måste spöka mig lite. Men intellektuellt vet jag att detta är rätt, framför allt för miljöns skull, så det känns ändå jättebra.

• **Tror du att ni kommer fortsätta att ha två bilar framöver också?**

– Vi har ett mål sedan tidigare att bara ha en bil men det får bli först när barnen tar sig på egen hand till och från skolan, säger Åke Eriksson.

TEXT: MALIN HUSÁR

FOTO: ANNA REHNBERG

ÅKES RESTID TILL JOBBET:

Med bil:

Från bostaden–arbetsplatsens parkering: 12–15 min
Vid trafikstörningar, särskilt måndagar, blir restiden betydligt längre.

Med pendeltåg:

Promenad bostaden–pendeltågstationen: 8 min
Tågresa Jonsered–Göteborgs centralstation: . . 11–13 min
Promenad centralstationen–arbetsplatsen: . . . 5 min
Total restid: ca 25 min

Om inte kollektivtrafiken fanns...

Att åka kollektivt handlar inte bara om att ta sig från punkt A till B utan bil. Att färdssättet är mer miljövänligt vet de flesta. Men få tänker på att resan med tåg, buss eller spårvagn också är lönsam för samhället i stort.

Om inte kollektivtrafiken fanns skulle fler skadas och dö i trafikolyckor, luftföroreningarna skulle öka, parkeringsplatserna växa och vägarna slitas ned snabbare. Bilköer och restider skulle bli ännu längre och många skulle få svårare att pendla till arbeten och studier. Arbetsmarknaden skulle därmed minska istället för att växa.

I Västra Götaland är det Västtrafik som ansvarar för att kollektivtrafiken fungerar. Hälften av bolaget ägs av de 49 kommunerna i Västra Götaland, den andra hälften av Västra Götalandsregionen. Det kostar mycket pengar att driva kollektivtrafik. Ungefär halva kostnaden betalas av biljettintäkter. Resten skjuter ägarna till. Men i ett större perspektiv är det egentligen ren förtjänst att satsa på kollektivtrafi-

ken. Enbart miljöeffekter och minskade kostnader för trafikskador ger 2,1 miljarder i ren återbäring till samhället. Räkningar dessutom med minskade kostnader för parkeringsplatser, minskat slitage på vägar, bättre hälsa och andra samhällsnyttor blir slutsumman 2,5 miljarder. Det är en halv miljard mer än det ägarna skjuter till. Med andra ord ger varje krona som satsas på kollektivtrafiken, en krona och 25 öre tillbaka.

Alla samhällsnyttor går inte att beräkna i dagsläget och Västtrafik går ett steg längre än vad statliga verk gör när de beräknar samhällsnytta.

– Vi har i grunden samma synsätt men eftersom det finns många olika sätt att räkna på så kan våra siffror inte ses som en absolut sanning. Men det är ändå ingen tvekan om att kollektivtrafiken gör stor ekonomisk nytta för samhället, säger Jan Efraimsson, Västtrafik.

Säkerheten:

Kollektivt resande är det säkraste sättet att ta sig fram. 2007 gjordes 164 miljoner resor med Västtrafik. Då är inte alla byten medräknade. Om alla dessa resor istället skulle göras med bil, cykel, moped, motorcykel eller till fots så skulle ytterligare 1 000 människor skadas eller dödas i trafiken varje år och samhällets kostnader för trafikolyckor skulle öka med 1,9 miljarder kronor per år.

* 2007 dödades 67 personer och 4684 skadades i trafiken i Västra Götaland

Energiförbrukningen:

Genom att ställa bilen och åka kollektivt kan var och en bidra till att minska förbrukningen av fossila bränslen i form av bensin eller diesel. 2007 gjordes 164 miljoner resor med Västtrafik i Västra Götaland. Om 70 procent av resorna istället gjorts med bil och resten med cykel eller till fots, skulle förbrukningen av bensin och diesel öka med motsvarande 500 miljoner kilowattimmar. Det är lika mycket som den årliga energiförbrukningen för 25 000 normalstora villor.

Luften:

Vägrafiken står idag för en tredjedel av de totala avgasutsläppen i Sverige. För varje bilresa som överflyttas till kollektivtrafiken kan vägrafikens miljöpåverkan minskas. 2007 gjordes 164 miljoner resor med Västtrafik i Västra Götaland. Om 70 procent av resorna istället gjorts med bil och resten med cykel eller till fots så skulle samhällets miljökostnad för avgasutsläpp öka med 200 miljoner kr per år.

Bilköerna:

Om alla Västtrafiks resor istället gjordes med 70 procent bil och resten med cykel eller till fots skulle biltrafiken i Västra Götaland öka med 241 000 bilar per dag vilket motsvarar en 181 mil lång bilkö. Det är längre än mellan Ystad och Haparanda.

TEXT: BETTINA AXELSSON

ILLUSTRATION: KARIN ÅSTRÖM BENGSSON

KÄLLA: VÄSTTRAFIK, VÄGVERKET

Stadsmiljön:

En fullsatt buss är en 300 meter kortare bilkö.

I större tätorter kan man på lång sikt spara mycket pengar genom en förbättrad kollektivtrafik. Om fler ställer bilen och reser med kollektivtrafiken istället blir det mindre trängsel och kortare resor för alla trafikanter.

Utan kollektivtrafik i Göteborg skulle det behövas 69 000 fler parkeringsplatser. Det motsvarar 288 fotbollsplaner.

I Göteborg gjordes omkring 137 miljoner resor med kollektivtrafiken under 2007. Sedan Västtrafik bildades 1999 har resandet ökat med 21 procent vilket motsvarar ca 5,5 miljoner färre bilresor per år, eller 15 000 bilresor per dag i Göteborg.

Hälsan:

I den mån en förbättrad kollektivtrafik bidrar till att minska arbetslösheten, öka rörligheten och minska avgasutsläppen i samhället så har den i förlängningen också positiva effekter på hälsan. Den som åker kollektivt rör sig fyra gånger mer än en bilpendlare. En av kollektivtrafikens nackdelar, avståndet till hållplatsen från bostaden eller arbetsplatsen, är samtidigt en fördel – man "tvingas" röra sig mer som buss- eller tågresenär än som bilist.

Arbetsmarknaden:

Omkring 49 000 personer i Västra Götaland är arbetslösa. Om Västtrafik kan förbättra möjligheterna till arbetspendling så att 1 procent (eller 490 personer) av de arbetslösa kan hitta arbete skulle det spara samhället nära 100 miljoner kronor per år.

Bättre pendlingsmöjligheter gör det också lättare att nå högskolor och universitet och det blir fler utbildningar att välja bland. Fler högutbildade anställda är också bra för näringslivet.



Britt-Mari Karlsson har haft körkort i över 30 år men aldrig ägt en egen bil.

– Jag tar bussen till jobbet! Det är jättelyxigt att ha egen chaufför som kör, medan jag bara sätter mig ner och kopplar av, säger hon.

Leva utan egen bil? **Självklart!**

Britt-Mari Karlsson tog körkort som 20-åring men insåg ganska snabbt att hon klarade sig utmärkt utan egen bil. Idag, vid 51 års ålder, är hon medveten om att "billösheten" får henne att sticka ut.

– Nästan alla har ju bil, men jag tror att många kör av gammal vana. De flesta kör inte mer än 1 500 mil per år eller en timma om dagen. De betalar ett högt pris för att ha en bil som står och väntar resten av tiden. Tyvärr är kostnaderna dolda och många tänker nog inte på hur dyr varje mil faktiskt blir, menar Britt-Mari.

Själv busspendlar hon de sexton kilometrarna från bostaden i Vänersborg till sitt jobb som miljöinspektör i Trollhättan.

– Det tar 35 minuter från dörr till dörr. Bussarna går varje kvart så det är smidigt. Och så slipper jag skotta fram bilen och skrapa rutor på vintern, säger Britt-Mari som oftast brukar läsa morgontidningen på vägen till jobbet och en bok på hemvägen.

Hon inser att det är lättare för henne, som är ensamstående och har gångavstånd till det mesta, att klara sig utan bil än för dom som har barn, obekväma arbetstider eller bor på landet. Men hon skulle ändå önska att fler satte sig ner och räknade efter vad deras bilresor kostar jämfört med att åka kollektivt.

– Vi är många som pendlar mellan Vänersborg och Trollhättan, men det är förvånansvärt få vuxna med på bussen. Det gör nästan ont i mig när jag ser hur många som kör ensamma i sina bilar fram och tillbaka. De kunde ju åtminstone samåka. Att dela bilen med en annan person halverar ju faktiskt både kostnader och utsläpp!

PRISJÄMFÖRELSE:

Britt-Mari betalar 380 kronor i månaden för sitt busskort som gäller i både Trollhättan och Vänersborg. Om hon valt att skaffa en tre år gammal Volvo V70, så skulle det kosta 4 740 kronor i månaden eller 38 kr/mil (parkering tillkommer). Motsvarande kostnad för en tre år gammal Volkswagen Golf är 3 510 kr/månad eller 28 kr/mil (parkering tillkommer). Fotnot: Olika försäkringspremier kan få prisuppgifterna att variera. Vad kostar din bil? Gå in på www.bilkalkylen.konsumentverket.se/ och räkna!



"Jag är ingen bilvägrare", säger Britt-Marie som därför har startat en bilpool för att kunna köra bil ibland med gott samvete.

Britt-Mari avstår från bil av ekonomiska och miljömässiga skäl. Valet har blivit en livsstil som inte känns ett dugg krånglig. Handlar gör hon ofta på vägen hem efter jobbet. Sina fritidsintressen kan hon också utöva utan bil.

– Jag älskar att vara ute i skogen och plocka bär och svamp. Igår plockade jag nästan sju liter Karl Johan och så såg jag två rådjur på vägen. Dagen innan hittade jag så mycket lingon att jag fick ge bort till grannarna. De blev jättegglada, ler Britt-Mari.

På köpet håller hon sig i form och behöver inte lägga vare sig tid eller pengar på att åka till gymmet eller sporta. Britt-Mari ägnar också en del av sin fritid åt att sälja rättvisemärkta livsmedel i en förening.

– Vi brukar stå på torg och marknader. Ibland samåker jag dit med någon kompis, annars har jag varorna packade i en resväska på hjul som jag tar med på bussen.

Eftersom hon är född och uppvuxen i Småland och har bott, jobbat och studerat i både Linköping, Umeå och på Gotland har Britt-Mari vänner i flera landsändar. När hon ska hälsa på dem väljer hon att åka tåg. Kompisar på närmare håll går, cyklar eller samåker hon till.

– Jag är ingen bilvägrare, ibland passar det bra att åka bil, säger Britt-Mari. Hon tycker att det är ganska kul att själv sitta bakom ratten ibland och har löst sitt eget bilbehov genom att uppfylla ett nyårslöfte – att starta en bilpool! (se faktarutan).

– Det är en perfekt lösning! Jag har tillgång till bil till en låg kostnad men jag kör inte mer än nödvändigt. Just nu har vi en biogasbil som drivs av lokalt tillverkat bränsle. Det känns jättebra att köra omkring på mina egna potatisskal, tycker Britt-Mari som bland annat bokat bilen för att transportera ett bord och för att åka på semesterutflykter.

– En sommar körde jag 120 mil på två veckor och det kostade ungefär 6 000 kronor. Efteråt räknade jag ut att jag hade klarat mig på ungefär halva kostnaden om jag hade åkt tåg och buss. Med lite planering så hade det nog funkat bra. Kanske hade någon av mina vänner som bor lite avsides fått hämta mig vid stationen.

De tusenlappar hon varje månad sparar på att vara bilfri lägger hon undan till långresor. Sammanlagt har Britt-Mari spenderat tio månader i olika afrikanska länder och hon har också varit i Costa Rica och Vietnam.

– Det är härligt att resa men jag får dåligt samvete när jag tänker på flygens utsläpp så jag åker inte varje år. Istället försöker jag stanna borta lite längre när jag väl utnyttjar flyget.

En dröm hon har kvar att förverkliga är att skaffa sig ett eget hus:

– Det skulle vara ett hus med mycket ljusinsläpp, en veranda med kvällssol och en ombonad trädgård. Och så skulle det ligga max en halvtimmes promenad från närmaste tågstation för då skulle jag klara mig alldeles utmärkt utan bil!

TEXT: JEANETTE BERGENSTAV

FOTO: PATRIK BERGENSTAV

FÖRDELAR MED BILFRITT:

- Man behöver inte vara helskäript när man åker kollektivt, utan kan slappna av, läsa eller sova.
- Det är socialt. Ofta träffar man någon man känner, ibland börjar man prata med nya bekanta.
- Man sparar tusenlappar i månaden på att inte ha bil. Alla har råd att åka kommunalt eller cykla!
- Man slipper lägga tid på att tvätta bilen, byta däck, reparera den etc.
- Det är lättare att njuta av naturen när man cyklar.
- När man går och cyklar får man motion på köpet.
- Om du måste ha bil så försök att dela! Det blir billigare och man kör inte lika mycket i onödan. Om bilpool inte är lockande så tänk på att det räcker att dela bilen med ett annat hushåll för att halvera kostnaderna. Dessutom är det mycket trevligare att åka tillsammans.

SÅ FUNGERAR EN BILPOOL:

- I en bilpool delar man på både bil, besvär och kostnader. Det finns en mängd bilpooler runt om i landet med olika regler. Ofta betalar man en insats (som man får tillbaka när man går ur), fast årsavgift och därefter sätts priset efter hur mycket man utnyttjar bilen genom milkostnad, timpris etc.
 - Kostnaden för varje resa blir väldigt tydlig eftersom man räknar ut den i förväg. Det gör att man ofta överväger andra transportsätt istället. Bilpools-medlemmar åker mer kommunalt och cyklar mer än andra. Det är både klimatsmart och ekonomiskt, tycker Britt-Mari Karlsson.
 - Bilpool i Väst i Vänersborg har sju medlemmar. Alltifrån barnfamiljen som vill slippa att skaffa andrabil till den äldre mannen som skrotat sin gamla bil och företrar bilpool framför att skaffa ny. Den som skrotar sin gamla bil har möjlighet att få två års gratis medlemskap i Bilpool Väst.
- Läs mer på: www.bilpool.glokalgruppen.org | www.bilpool.nu | www.gronabilister.se



”Det gör nästan ont i mig när jag ser hur många som kör ensamma i sina bilar fram och tillbaka. De kunde ju åtminstone samåka. Att dela bilen med en annan person halverar ju faktiskt både kostnader och utsläpp!”

– Det är en liten lyx när taxin kommer.

Så beskriver Gunhild Johansson, 75 år, känslan när närtrafikens fordon kör fram till hennes ensligt belägna hus, tre mil utanför Svenljunga.

Taxiresan in till stan kostar inte mer än en vanlig bussresa.

Närtrafik – vilket lyft!

Svenljunga är en av nära 30 kommuner i länet som infört närtrafik i sitt område. Det innebär att vem som helst kan resa mellan en adress som ligger på landsbygden och kommunens centralort eller annan tätort i kommunen. Kravet är att adressen ligger mer än en kilometer från den vanliga linjetrafikens resvägar eller där turerna är få.

I Svenljunga erbjuds tjänsten under fem tidsintervaller varje vardag: En timme på förmiddagen, en mitt på dagen, en på eftermiddagen och två på kvällen. Dessutom körs nattrafik nätterna till lördag och söndag. Och det kostar inte mer än en motsvarande resa med kollektivtrafiken.

Enligt Sture Sandqvist, kommunens kontaktperson för Västtrafik, har resformen gjort succé.

– Det här är ett jättebra alternativ för dem som kanske inte har bil och bor på landsbygden. Hittills har vi sett att de som använder tjänsten mest är kvinnor, ensamstående och äldre men vi hoppas fler ska förstå att närtrafiken är öppen för alla, säger han.

En typisk närtrafiksresenär är med andra ord 75-åriga Gunhild Johansson från Getås, en rofylld plats som knappt kan kallas en by. Att ta sig de tre milen in till Svenljunga och göra ärenden var aldrig något problem så länge Gunhilds man levde och kunde köra henne. Men efter hans bortgång för drygt tio år sedan blev det lite krångligare, fram tills närtrafiken infördes.

– När jag fick höra talas om närtrafiken på ett möte med Borås kommunala pensionärsråd började jag använda tjänsten flitigt. Det har betytt mycket för mig. Nu är jag inte så låst, säger hon.

Det enda Gunhild Johansson har att anmärka på är bristande information.

– Jag saknar uppgifter om närtrafiken i den vanliga tidtabellen. Och ingen information har jag fått i brevlådan. Men jag tänker mest på andra, som inte vet att tjänsten finns och hur den fungerar. Annars är jag väldigt nöjd.



Gunhild Johansson tar sig fram med cykel när hon ska kortare sträckor. För att ta sig in till Svenljunga använder hon gärna närtrafiken.

TEXT: MALIN HUSÁR
FOTO: EVA HILDEBRAND

SÅ FUNGERAR NÄRTRAFIKEN:

- Vem som helst kan resa, gammal som ung.
- En resa kostar som en vanlig resa med kollektivtrafiken.
- Resan beställs senast två timmar i förväg. Exakt tid för upphämtning får man reda på vid beställningen.
- Restiden går inte att ange på förhand eftersom andra resenärer kan hämtas upp på vägen.
- Hur ofta man kan resa varierar något mellan de olika kommunerna. Det är vanligt med tre tidsintervaller, ett par dagar i veckan.
- Tjänsten utförs oftast av lokala taxiföretag på uppdrag av Västtrafik.

Mer information om närtrafiken finns på:
www.vasttrafik.se/sv/att-resa/nartrafik

Målet är närtrafik över hela länet

Närtrafiken finns i 27 av Västra Götalands 49 kommuner, främst i Skaraborg och Sjuhärad. I Dalsland och delar av Bohuslän och göteborgsområdet saknas resformen däremot, än så länge.

– Det är ju kommunerna själva som bestämmer om de vill ha närtrafik eller inte. Sedan är det förstås också upp till våra trafikplanerare att försöka lobba in den här bekväma resformen, säger Linda Jönsson, trafikansvarig för den anropsstyrda trafiken på Västtrafik.

Närtrafiken började som ett projekt i Vara och Götene 2001. Eftersom kommunerna i Skaraborg satsade på att samarbeta sinsemellan kunde resformen under bara några år sprida sig vidare från kommun till kommun. Linda Jönsson säger att man vill ta med sig den erfarenheten till övriga delar av länet.

– Västtrafiks målsättning är att närtrafiken ska finnas över hela länet. Med ett enhetligt koncept blir det enkelt för resenären, men innebär också fördelar för kommunerna eftersom de kan göra centrala upphandlingar och kvalitetssäkringar, säger hon.

Så fungerar sjukresor till och från vården

När du reser till sjukhus, vårdcentral eller en annan vårdgivare inom Västra Götalandsregionen och Halland får du ersättning för en del av dina resekostnader. En del av kostnaden får du betala själv. Det kallas för egenavgift. Avgiften är olika beroende på vilket färdstätt du väljer.

■ **Normalt får du ersättning** för det billigaste färdstättet, det vill säga resa med buss, tåg, spårvagn eller bil. Om du har möjlighet att resa med sjukreselinjerna Rondenbuss eller Jumbolans, ska du i första hand åka med dessa. De är handikappanpassande och åker måndag–fredag efter fastställd turlista. Du kan få anslutningsresa till Ronden- och Jumbolansbussarnas hållplatser.

■ **Om det saknas kollektivtrafik** där du bor kan du beställa en taxi från beställningscentralen till närmaste busshållplats eller station. Det kostar inget extra.

■ **Om ditt hälsotillstånd är sådant** att du måste åka taxi eller annat specialfordon måste du ha ett intyg från din läkare eller ett besökskvitto som styrker detta. Intyget ska du skicka in till sjukreseenheten snarast möjligt efter vårdbesöket, annars riskerar du att få betala hela taxiresan själv i efterskott. Du behöver inget intyg om du har färdtjänstillstånd.

■ **Om du befinner dig på annan ort** än där du är folkbokförd och ska på ett planerat vårdbesök, får du enbart ersättning för vad resan kostar från den ort där du är folkbokförd.

■ **Om du behöver hjälp på resan** kan även din följeslagare få ersättning för resekostnaden. Din läkare måste då skriva ett intyg för detta. Det behövs inget intyg för följeslagare till barn under 16 år.

Beställning av sjukresa med sjukreselinjer, taxi och specialfordon.

Sjukreselinjer och Taxi/specialfordon, tel 020-91 90 90

För boende på Öckerö, tel 031-96 80 50

Liggande sjukresa bår, tel 031-703 13 00

Läs mer om sjukresor på www.vard.vgregion.se under "Så fungerar vården". Kontaktuppgifter till sjukreseenheten hittar du också på blå sidorna i telefonkatalogen.

Vilket färdmedel reser du helst med?

Agneta Månsson, Blomberg

– När jag åker till storstäder som Göteborg och Stockholm åker jag alltid tåg. Nu har jag varit i Göteborg och då köper jag en 24-timmarsbiljett. Då kan jag åka på spårvagnen också och det blir billigare än om jag köpt en vanlig biljett. Vid lokala resor brukar jag ta bilen.



Peter Spencer, Källby

– Det beror på vart jag ska. Till golfbanan tar jag bilen, men när frugan och jag ska ut och resa blir det gärna bussresor – inte sällan till hockeymatcher. Jag firade faktiskt min 50-årsdag i Scandinavium. Frölunda vann mot Skellefteå med 5-2.



Morgan Falk, Götene

– Jag arbetar på Arbetsförmedlingen i både Skara och Götene. När jag reser emellan tar jag bussen så ofta det går, för miljöns skull, men det är inte alltid det fungerar och då tar jag bilen.



Isabel Tikka, Borås

– Jag tycker mest om att åka båt, där man kan gå runt lite. Det är inte så trångt som på till exempel en buss.



Tobias Persson, Göteborg

– Jag föredrar cykel, när jag inte är på jobbet för då kör jag spårvagn på heltid.



Vart tog sperman vägen?

Informationschefen på Västrafik blir upprörd av en mycket upprörd man från Västgötaslätten och följande samtal utspelar sig:

Mannen: "Vart i helsike har mina sperma tagit vägen?"

Infochefen: "Sperma???"

M: "Ja, dom brukar komma med bussgodset och så slänger busschaufför'n av dom i diket vid affär'n!"

I: "Förlåt, jag förstår inte riktigt vad du pratar om!"

M: "Sperma sa ja ju, nu står suggera här i laggår'n och de kan inte vänta så möe längre så nu

måste du hitta sperman så fort som möjligt!"

Nu började informationschefen förstå vad han pratade om. Det visade sig att bonden beställde grissperma för insemination från en ort i norra Sverige som sedan skickades med bussgodset för att så småningom hamna hos bonden. Efter ett litet detektivarbete kom grissperman med en senare buss.

Storbyn fick ett lyckligt slut och suggorna blev inseminerade i tid.

ILLUSTRATION: KARIN ÅSTRÖM BENGTTSSON



Familjen Enfors-Davies har under många år kämpat hårt för att få bredband till Kosteröarna. Nu har de trådlöst Internet i sjöboden och 3G anslutning på hemmakontoret.

Uppkopplad i sjöboden

– **Tro inte att jag alltid** sitter här på bryggkanten och surfar med datorn vid Kustersundet. Så idylliskt är det inte. Under stora delar av året är det iskallt i sjöboden och jag får ta fram byggfläkten när jag ska jobba, säger Phillip Davies som använder det trådlösa bredbandet i sitt dykföretag för att bland annat studera väderprognoser inför dykturfarer och sköta bokningar via mejl.

På sjöbodens tak finns en liten ”fågelholk” – en plastbox som innehåller antenn, mottagare och trådlös router. Den tar emot signaler som sänds via radiolänk från en parabolantenn på Strömstads badhus till Lotsutkiken på Nordkoster och därefter vidare till två master på Sydkoster. För att kunna ansluta sig till det trådlösa bredbandet på Koster krävs fri sikt till någon av masterna. Familjen

FAMILJEN ENFORS-DAVIES:

Familj: Susanne Enfors-Davies, 51 år. Fotograf, skribent och driver egen reklambyrå på Koster.

Phillip Davies, 53 år, arbetar som nätverkstekniker i Strömstad och driver ett dykcenter på Kosteröarna.

Shauni Davies, 15 år och Mark Davies, 13 år, som båda går på högstadiet i Strömstad.

Bor: på ön Sydkoster (45 minuters båttresa från Strömstad).

Antal datorer i familjen: 8 stycken

Enfors-Davies bostadshus som ligger mitt på ön, har inte det.

– Vi har haft ett telefonmodem under många år. Det har funkade sådär. Uppkopplingen har varit långsam och avbrotten många. Istället för att mejla har jag bränt större volymer på cd-skivor och använt den vanliga postgången, berättar Susanne Enfors-Davies, som behöver dator med internetanslutning i sitt arbete som fotograf och grafisk formgivare.

Hon har kontoret i anslutning till bostaden.

– **För tre månader sedan hade jag** besök av en kund som satte sig och surfade obehindrat i vårt kök, med 3G-uppkoppling. Dagen efter beställde jag ett eget abonnemang. Nu kan jag skicka bilder betydligt snabbare och det är sällan några störningar.

Den nya mobila bredbandsuppkopplingen har också blivit populär hos familjens båda tonåringar.

– Var är pucken? ropar Mark och syftar på 3G modemmet som kopplas till datorn.

Han sitter inne på sitt rum och spelar ett data-spel med bilar som kör i rymden. Det låter nästan som i en flipperhall. I storasyster Shaunis rum är det däremot tyst. Hon har fått tillfälligt datorförbud. Hennes dator står tillsvidare i grovköket.

Föräldrarna ansåg att det blev för mycket internetanvändning och för lite läsläsning.

– Min dator brukar vara på hela tiden. Jag har en bilddagbok på nätet som jag använder mycket. Jag chattar med kompisar, mejlar och lyssnar på musik med datorn, berättar Shauni.

För henne betyder bredbandsuppkopplingen att hon kan ha nästan ständig kontakt med sina kompisar i Strömstad.

– Om jag inte kan vara kvar i stan för att sista båten från Strömstad går tidigt, kan jag i varje fall chatta med kompisarna på fredagskvällen.

Familjen Enfors-Davies flyttade till Koster för 15 år sedan. Trots att klimatet kan vara tufft under vinterhalvåret och livet stundtals isolerat, kan de inte tänka sig att bo någon annanstans. De trivs med ölivet.

– Det är klart att bredbandet gör det lättare för oss att leva och arbeta här. Vi kan ha kontakt med vänner och släktingar via mejlen, utträta post- och bankärenden eller boka tågbiljetter, säger Susanne.

För fem år sedan beslutade styrelsen i Kusters samhällsförening, att satsa på eget bredband ut till Kosteröarna. Inga kommersiella bredbandsbolag hade visat intresse för Nord- och Sydkoster, trots upprepade förfrågningar från öborna. Den ekonomiska föreningen Kusters bredband bildades. Phillip och Susanne har tillsammans med en handfull andra bofasta, satsat fritid och egna pengar på

(forts nästa sida)





Susanne Enfors-Davies är tillsammans med barnen Mark och Shauni glada över att äntligen ha tillgång till bredbandsuppkoppling.

Uppkopplad ... forts

bredbandsutbyggnaden. Förutom praktiskt arbete med att sätta upp master, borra i berg och skapa tekniska lösningar för det luftburna bredbandet, har det också krävts administration.

– Vi har sökt mängder av bidrag. Från EU och olika typer av glesbygdsstöd, men fått avslag hela tiden. Till slut gick vi själva i borgen för lån vilket inte var kul, men vi hittade ingen annan lösning, säger Susanne.

När Kosters luftburna bredband väl var utbyggt, visade ”konkurrenten” Telia plötsligt intresse. Nu har många Kosterbor även tillgång till ADSL bredband genom telefonjacket. Det allra senaste tillskottet är mobilt bredband via 3G.

Men all uppkoppling till trots, ibland kan det bli för mycket.

– Man måste få vara avkopplad också. Åtminstone några gånger i veckan försöker jag ha alla dato-

erna avstängda, säger Susanne och tittar ut genom sitt kontorsfönster.

På altanen utanför tumlar kattungen Konjak runt i solskenet. På avstånd hörs fåren som bräker utifrån fälten och ljudet från en avlägsen flakmoppe. Det är lördag eftermiddag och lugnet sänker sig över ön.

TEXT: KRISTINA KARLBERG
FOTO: SERGIO JOSELOVSKY

Visste du att...

Bredband kan beskrivas ungefär som en elektronisk motorväg för uppkoppling till Internet. Överföringshastigheten av informationen är snabb och det finns en fast Internetuppkoppling, till skillnad från anslutning via ett telefonmodem som blockerar den vanliga telefonlinjen.

Den vanligaste användningen av bredband är att söka information på Internet och skicka e-post. Allt fler använder bredbandet till att utvärdera bankärenden, deklarerar, shoppa, se videoklipp, lyssna till webbradio eller

ladda ner musik och film. Det finns även andra bredbandstjänster, till exempel att se på HD-tv eller ringa med IP-telefoni.

Överföringshastigheten till och från Internet är avgörande för vilka tjänster som kan användas i datorn. Enligt ett statligt betänkande bör Internetuppkopplingen minst ha en överföringshastighet på 2 Mbit/sekund till och från användarens dator, för att definieras som bredband. I takt med teknikutvecklingen med exempelvis ökad användning av grafik och rörliga bilder, kommer allt högre hastigheter att krävas.

Bredbandsanslutning kan göras på olika sätt. Den vanligaste tekniken är genom kablar som grävts ner i marken: **ADSL** via telenätet (tjänsten kräver att det finns en telestation inom några kilometers avstånd), **kabel-TV-nät** eller **fibernät**.

Det finns även trådlösa anslutningsalternativ via **satellit**, **radiolänk** eller **mobitelefonnät** (GSM och 3G). Överföringshastigheten varierar mellan olika anslutningsalternativ och typen av bredbandsabonnemang.

Fiberoptisk kabel är det alternativ som har störst överföringskapacitet

och förväntas bli den vanligaste bredbandsformen framöver. I fiberkabel sänds ljus med mycket hög hastighet. En mottagare översätter sedan ljussignalerna till elektriska impulser som skickas till datorn.

År 2007 hade 68 procent av de svenska hushållen bredbandsuppkoppling.

Källor: SOU 2008:40 ”Bredband till hela landet” och Post- och telestyrelsens rapport ”Bredbandskartläggning 2007”. I artiklarna definieras bredband som en fast anslutning med en överföringshastighet på 2 Mbit/sekund för både sändning och mottagning.

Otillräcklig bredbandstäckning i Västra Götaland

Målet är bredband till alla, men verkligheten ser annorlunda ut.

– Vi har nått alla orter med minst 200 invånare, men det kvarstår fortfarande vita fläckar i hela länet, säger Rolf Thor, chef för Kommunikation och IT i Västra Götalandsregionen.

• Varför är bredbandsutbyggnaden viktig?

– Det blir allt nödvändigare i människors vardag, att ha tillgång till internet. Att kunna söka information på nätet, kontakta myndigheter via mejl eller distansarbete är några exempel. Det viktigaste är nu att fortsätta utbyggnaden av bredband på landsbygden, där kommersiella bolag inte har visat något intresse. På vissa platser kan behovet vara mer trängande än att bygga ut vägar.

• Finns det platser som helt saknar bredbandstäckningen i regionen idag?

– Ja, i glest bebyggda områden exempelvis i Dalsland och nordöstra Skaraborg. Sedan år 2000 har ändå en kraftig utbyggnad ägt rum. Sammanlagt har stat, kommuner, region

och privata företag satsat 1 miljard kronor på bredbandsutbyggnaden i regionen. Men nu är pengarna slut.

• Vad är Västra Götalandsregionens roll i utbyggnaden?

– Tillsammans med kommunerna har vi fördelat de statliga pengarna. Det finns ett förslag att staten ska ge Västra Götaland ytterligare 485 miljoner kronor. Jag är optimistisk och tror att förslaget kan gå igenom redan i höst. Regionen är beredd att axla ansvaret för att hantera ett nytt stöd och vi har planer för hur pengarna ska användas.

• Kan du ge exempel?

– Målet är att alla hushåll i Västra Götaland ska ges möjlighet till bredband med överföringshastigheter på minst 2 Mbit/sekund under år

2009. Vi ska satsa på en utbyggnad av mobilt och trådlöst bredband som ska täcka hela länet. Dessutom prioriterar vi anslutningar med fiber som ger högre kapacitet, vilket kommer att krävas i framtiden.

• Har du några tips till de som är frustrerade över att de inte har tillgång till bredband och vill ha det?

– Jag tycker att man ska prata med sina närmsta grannar och kolla upp om de också är intresserade av bredband. Ring kommunen och ta reda på vilka planer som finns för utbyggnad och ta reda på var befintliga anslutningspunkter finns. Att gå ihop i ett byalag kan vara ett sätt att slippa göra allt arbete helt på egen hand. Man kan till exempel hjälpas åt att gräva ner kablar till en anslutningsstation och dela på kostnaderna.

Vilka drivmedel ska vi ha i framtiden?

Frågan om vilket eller vilka alternativa drivmedel som vi ska använda nu och i framtiden väcker mycket debatt. Västra Götalandsregionen stödjer ett oberoende, nationellt kunskapscentrum för alternativa drivmedel på Chalmers. Där ska man bland annat få fram resultat från forskning kring jämförelser och utvärderingar av olika fordonbränslen.

Både producenter av drivmedel och bilindustrin, men också annan tung industri och energibolag vill ha vägledning om vilka miljöanpassade bränslen som är bäst med tanke på långsiktigt hållbar utveckling.

Utöver Chalmers och Västra Götalandsregionen deltar stora drivmedels- och fordonsföretag, Göteborg Energi och Energimyndigheten som finansierare.

Västra Götaland ska bli vätgasregion

Västra Götalandsregionen bidrar med 1,2 miljoner kronor till fortsatta satsningar på vätgas i tre år. Insatserna görs inom projektet Vätgas Sverige som är ledande i landet på att introducera vätgas som energibärare.

Vätgas och bränsleceller kan användas för att både lagra, transportera och generera energi. Vätgas kan produceras från förnybara källor och kan utnyttjas för att driva fordon och apparater eller värma byggnader. På sikt kan det ersätta fossila bränslen som påverkar både klimatet och miljön negativt. Exempel på demonstrations-

projekt som Vätgas Sverige har bidragit till är biografen som kommer att drivas med vätgasbränsleceller på Kulturhuset Vingen i Torslanda, och den skandinaviska vätgasvägen. I det projektet byggs tankställen för vätgasbilar längs vägen från Köpenhamn i Danmark, vidare via sydvästra Sverige, och till Oslo i Norge.

Vätgas Sverige är ett partnerskap med 30 intressenter från näringsliv, forskning och offentliga organisationer. Kontoret finns i Göteborg. Syftet med projektet är att både stärka och utöka samverkan, så att den långsiktiga satsningen på ett regionalt innovationssystem kring vätgas och bränsleceller får en god start.

Har du bredband? Vad betyder det för dig?

Stina Jonåker, Götene

– Jag har precis skaffat ett mobilt bredband, för jag ska flytta till Göteborg och börja studera.



Då måste jag ha bredband för att ha tillgång till informationen från universitetet. Eftersom det inte finns tillgång till någon fast uppkoppling där jag ska bo, fick det bli den mobila varianten.

Viktor Fouchenette, Göteborg

– Ja, det är viktigt både för skolan och för att hålla kontakten med vänner.



Ingemo Grönberg, Västra Frölunda

– Ja, det betyder mycket. Den mesta informationen söker man ju via nätet i dag. Det är smidigt.



Jag behöver det för jobbet skull också, men hela familjen använder nätet mycket, inte minst ungdomarna.

Jörgen Larsson, Brännö

– Ja, det gör att jag kan jobba hemifrån två, tre gånger i veckan. Jag använder datorn extremt mycket, även privat. För att se när färjan går, hur vädret är, om det finns någon ledig bil* för att nämna några exempel. (*Jörgen är medlem i en bilpool)



Cecilia Wängeroth, Asperö

– Ja, det betyder att jag kan jobba hemifrån då och då. Men också privata göromål, som att jag kan betala mina räkningar.



Isbjörnen svalkar sig i fartvinden, när han och kollegorna från Regionteater Väst ger sig ut på turné på de västsvenska vägarna. Med en kabaré om växthuseffekt och humoristisk återvinning.



KULTUR PÅ VÄG

De är ett resande teatersällskap. Med bygdegårdar, förortsbibliotek och gymnasalar som spelplatser. Förra året besökte Regionteater Väst 42 av 49 kommuner i Västra Götaland.

– **Vi måste kunna** improvisera när vi reser till olika platser. Ett omklädningsrum kan förvandlas till en teaterfoajé. Om hissen är trasig eller dörröppningen för trång för dekoren, kan vi i värsta fall behöva hitta en ny spellokal i sista stund, berättar turnétekniker Martin Larsson.

Regionteater Väst kör årligen cirka 4 000 mil på länets vägar och har hela Västra Götaland som arbetsfält. De turnerar sex månader om året, resten av tiden avsätts till repetitionsarbete vid Regionteaterns två egna teaterhus i Borås och Uddevalla.

– Vårt tekniska team reser först till spelplatsen med en fullastad lastbil. Packningen brukar motsvara innehållet i en normal trerumslägenhet.

FAKTA REGIONTEATER VÄST:

Regionteater Västs huvudsakliga uppgift är att turnera med teater och dans i Västra Götaland. Teatern har 60 anställda och två egna scener i Borås och Uddevalla. Verksamheten finansieras av Västra Götalandsregionen, Uddevalla kommun och Statens kulturråd. Läs mer: www.regionteatervast.se

Några timmar senare när allt är riggat ansluter skådespelarna, berättar producenten Marie Jönsson.

Även om lokalerna skiftar i karaktär, från gamla teaterhus till förortsbibliotek, är föreställningen som presenteras exakt densamma avseende dekor, ljus, ljud och rekvisita.

– Vi ger publiken samma teaterupplevelse oavsett plats, säger ljudtekniker Robert Ölund.

Inför besöket får arrangören en lista över tekniska detaljer och måttangivelser, för att produktionen ska fungera. Men att arrangera dans kan kräva mer.

– Dansarna behöver ett sviktande golv och en uppvärmd lokal för att inte skada sig. Har lokalen betonggolv, tar vi med oss vårt mobila dansgolv, säger Martin Larsson.

Föreställningarna bokas av till exempel kommunernas barnkultursamordnare, teaterföreningar, bygdegårdsföreningar, studieförbund och Folkets Hus. Reaktionen brukar vara positiva när teatersällskapet anländer till platsen.

– När vi reser ut finns det stora möjligheter till kontakt med publiken. Hela ensemblen blir mer

synlig än på en vanlig teater, säger turnétekniker Hans Ericsson.

Kanske åter ljudteknikerna lunch i skolmatsalen och det är inte ovanligt att någon av skådespelarna laddar upp inför föreställningen i traktens joggingspår.

– **Charmen med** att jobba så här, är publikkontakten och omväxlingen. Ena kvällen spelar vi för 550 personer i en teatersalong och nästa dag uppträder vi för 30 personer i en liten bygdegård, säger skådespelaren Mattias Brunn.

Den enda nackdelen som det resande teatersällskapet i Västra Götaland upplever, är att familjelivet kan ta stryk med många resdagar och övernattnings på andra orter.

– Men de bra upplevelserna överväger. Tänk bara att få använda pantbanken i Vänersborg som omklädningsrum. Bland metspön, dragspel och gamla mynt, utbrister skådespelaren Åsa Gustafsson förtjust.

TEXT KRISTINA KARLBERG
FOTO: PATRIK BERGENSTAV



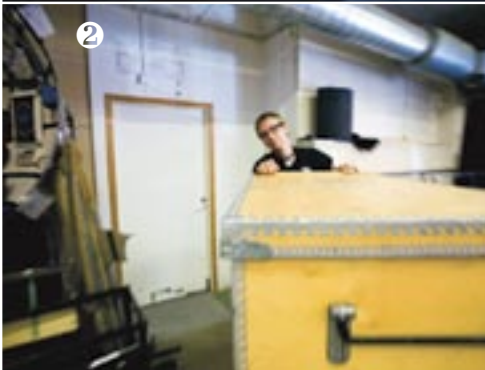
1



3



6



2



4



7



5

Från repetition till flyttbar scenproduktion.

1 Lars Melin regisserar barnföreställningen Ont i klotet.

2 All dekor och rekvisita packas ner i lådor...

3 ... som turnétekniker Hans Ericsson lyfter in i turnébussen.

4 Ljus- och ljudsättning är densamma oavsett spelplats.

5 Isbjörnen (Sören Jonsson), memorerar scener och repliker i pausen.

6 Med hjälp av ekologisk hårfärg får skådespelaren Mattias Brunn, som spelar en levande björk, rätt nyans i trädkronan.

7 Åsa Gustafsson repeterar rollen som shoppingälskande kvinna på utflykt till en nedskräpad skogsglänta.

En turnerande klimatkabaret

I höst turnerar barnföreställningen Ont i klotet i Västsverige. En kabaré om klimatångest. – Om polerna smälter till polar, om vintern slaskar och sölar, vad är problemet med det? sjunger en sorgsen och svettig isbjörn på Regionteaterns scen i Borås.

I en nedskräpad glänta i skogen bland kasserade engångsgrillar och rostiga läskburkar möts isbjörnen, EU-politikern och den shoppingälskande kvinnan. Fågelsången i gläntan störs av utropen "Just nu har vi rea!" från en närbelägen lågpriskedja. Humoristiska tips om återvinning varvas med djupt allvar.

– Barnen vet redan hur det står till med miljön. Vi kan inte hymla med det. Istället vill vi göra teater som berör och får dem att reagera med skratt och

kanske gråt, säger regissören Lars Melin.

Föreställningen är miljöcertifierad. Kulisser och rekvisita har återanvänts och målats om. Inför höstens turné undersöker producenten Marie Jönsson färdalternativ med tåg, buss och etanolbilar.

– Sminket är ekologiskt, men vi har haft svårt att hitta en herrkostym och skor som producerats miljövänligt. Vi har ställt frågan till många leverantörer och hoppas på att de ändrar sitt utbud om de får frågan tillräckligt många gånger, säger kostymören Linda Wallgren.

För isbjörnen som tvingats lämna Sydpolen blir vistelsen i den västsvenska skogsglätan ingen lösning. Istället återvänder han hem till de smältande isarna. Medan människorna klär sig i bikini och badbyxor. Och börjar leva som på Hedenhös tid.

– Barnen som ser föreställningen, kanske själva kan komma på smarta lösningar. De är bra på det. Ibland bättre än politikerna, säger Lars Melin.

TEXT: KRISTINA KARLBERG
FOTO: PATRIK BERGENSTAV

Ur turnébloggen:

Sista föreställningen av Herrar spelade vi på Sydkoster. Längre såg det ut som ingen visste att vi var där ens. Men klockan 16 hade 45 personer dykt upp i gymnastiksalen på skolan. Sista föreställningen brukar innehålla oväntade saker, påhittade av medspelare eller tekniker. Det kan till exempel finnas riktig vodka i vodkafaskan som brukar innehålla vatten. /JAN C SKÅDESPELARE

Vi har Chryslern idag, och jag får sitta i baksätet, jag hatar att sitta i baksätet för rutorna är tonade och den nya grönskan blir gulbrun precis som på hösten. /JAN C

Klockan är 18.29 när vi är där, det kommer 45 personer och där bor 300. 15 % av befolkningen, detta måste vara världens kulturella nav. I Stockholm motsvarar det utsått i Globen i flera dagar. Men det visste man ju att storstadsbor är ointresserade och betydligt mindre kultiverade än Roasjöborna! /JAN C

Hela teatern samlad. På väg till arbetet ringer telefonen.

Jag blir tvungen att hoppa av tåget i Stora Höga, hela familjen kräks. Teatern får ge vika för vård av barn. Jävla verklighet. /E REGISSÖR

OM "ONT I KLOTET":

Regi: Lars Melin

Medverkande: Mattias Brunn, Kjell Dellersjö, Åsa Gustafsson och Sören Jonsson.

Höstens turnéschema:

14–15 oktober Färgelanda

17 oktober Lysekil

22–24 oktober Borås

4–6 november Ulricehamn

8 november Skärhamn

11–13 november Vänersborg

Kontakta Regionteater Väst för mer information. Telefon 033–290 790

Kollektivtrafiken ska **fördubblas** i framtiden – det är en nationell vision som kollektivtrafikbranschen slagit fast under våren. Även i Västra Götaland, i synnerhet i göteborgsområdet, finns visioner om kraftigt ökat resande med kollektivtrafiken. Men det är ett **gigantiskt pussel** som ska läggas när alla vill fram. Både med godståg, flyg, färja, fjärrtåg, regiontåg, pendeltåg, spårvagn och buss. Och bil. **Alla** på en gång, nästan.

I väntan på framtidens

Resenärerna vill att det ska gå fort och lätt att ta sig till jobbet, till skolan, sjukhuset eller konserten. Det ska dessutom vara bekvämt, inga förseningar eller väntetider, och det ska vara enkelt att köpa biljetter och byta färdmedel.

Samma mål har Västtrafik som jobbar med det framtida kollektiva resandet.

– Det finns flera anledningar att bygga ut kollektivtrafiken, säger Jan Efraimsson, utredningsledare på Västtrafik. Miljö- och klimatskäl väger tungt. När Västra Götalandsregionen bildades 1999 fanns en uttalad vilja att förbättra invånarnas långväga resmöjligheter. Det ska till exempel vara möjligt att bo i Skövde och arbeta i Göteborg och tvärt om. I göteborgsområdet är kollektivtrafiken en viktig del i samhällsutvecklingen och i Göteborg är kollektivtrafiken viktig för miljö, tillgänglighet och stadsutveckling.

En allmän trend i samhället är att man reser allt längre.

– När det gäller resor till jobbet märker vi en tydlig gräns där man är beredd att resa upp till 60 minuter. I och med att kommunikationerna successivt byggs ut så kommer man allt längre sträcka på den tiden, säger Jan Efraimsson.

Stora investeringar i järnväg

Västtrafik har tagit fram en målbild för hur tågtrafiken bör byggas ut fram till 2020. Det handlar om kraftigt ökad tågtrafik i hela Västra Götaland och till och från Göteborg i synnerhet. Ett jätteproblem är att dagens järnväg inte kan ta emot all denna tågtrafik. Banverket måste bygga ut järnvägen med nya spår, dubbelspår och på vissa sträckor krävs fyra spår. Det behövs en flera kilometer lång järnvägstunnel under Göteborg, med underjordiska stationer under Korsvägen, Haga och Göteborgs central, den så kallade västlänken. En grov bedömning är att det kommer att innebära 35 miljarder kronor bara i investeringar i järnvägen. Till allt detta kommer ökade kostnader för att köra tågen. Biljettintäkterna täcker inte trafikkostnaderna så det krävs att samhället skjuter till pengar varje år för att klara trafiken.

En förbättrad järnväg är viktig för att man ska

kunna resa snabbt, bekvämt och komma i tid till arbetet, till skolan och så vidare. Det är staten som bekostar utbyggnaden av järnvägen. Mycket har gjorts i Stockholm och Skåne under senare år.

– Det är Västsveriges tur nu, säger Jan Efraimsson. Västsverige ligger långt efter när det gäller satsningar i järnvägssystemet.

Stora investeringar i Göteborg

Biltrafiken in mot Göteborg ökar med två till tre procent per år.

– På tio år motsvarar ökningen 20-30 procent, vilket är i det närmaste ohållbart, säger Magnus Lorentzon projektledare på Västtrafik.

Andelen som reser kollektivt inne i Göteborg är betydligt lägre än till exempel i Stockholm, Oslo, Köpenhamn och Helsingfors.

Fler måste alltså åka kollektivt om det ska gå att ta sig fram i göteborgsområdet i framtiden.

Göteborgsregionens kommunalförbund har tillsammans med Västra Götalandsregionen och Göteborgs Stad tagit fram ett förslag till vision hur kollektivtrafiken kan utformas för att öka resorna med buss och spårvagn och tåg till 40 procent inom 20 år. Resandet med kollektivtrafik måste öka ungefär till det dubbla inom göteborgsområdet och ungefär fyra gånger till och från göteborgsområdet.

Förslaget innebär mycket stora satsningar på kollektivtrafiken.

– Liknande satsningar har vi inte sett tidigare i göteborgsområdet, säger Magnus Lorentzon.

För att locka över bilisterna till buss, tåg och spårvagn måste det bli smidigare att åka kollektivt. Planen är i stora drag att knyta samman fler områden, göra resan mellan dem snabbare, erbjuda tätare turer, utveckla knutpunkterna så att byten förenklas och säkerställa kvalitet och service.

Arbetet koncentreras till tätortsområdet i Göteborg, Mölndal och Partille. Men också Göteborgs lokala arbetsmarknad, vilket i princip innebär området med en timmes pendlingsavtånd till Göteborg.

Det är konkurrens om utrymme på gator och vägar – alla vill komma fram. Bilisterna vill ha fler par-

keringsplatser och kollektivtrafiken kräver allt större utrymme. Detta kan inte klaras utan fysiska åtgärder särskilt inne i Göteborg. Enligt visionen, som just nu ligger på politikernas bord för beslut, behövs sådana investeringar för minst 10 miljarder kronor i Göteborg. Det exakta beloppet är inte framräknat ännu.

Busstrafiken i Västra Götaland

Idag talar man om strategier och målbilder – framtiden är alltså inte spikad. Målbilderna visar vägen till vad som skulle kunna vara möjligt att uppnå.

– Det finns en ökad politisk optimism när det gäller att bygga ut kollektivtrafiken, säger Jan Efraimsson.

Västtrafik har tagit fram en strategi för hur den mer långväga busstrafiken, som går mellan olika kommuner, kan utvecklas och förbättras fram till 2012. Här finns särskilt stora satsningar i de stråk där många bor och där många behöver resa. Ett trettiotal stråk runt om i Västra Götaland bedöms som särskilt viktiga att bygga ut med mer busstrafik. Det finns sådana stomstråk i Skaraborg, Sjuhärad, Dalsland, Bohuslän och göteborgsområdet.

På vissa busslinjer är trafiken tät – på andra åker några få. Det vore enkelt att öka kollektivtrafikens andelar genom att sätta in alla resurser i stråk med stort befolkningsunderlag och strunta i landsbygden.

– Så vill vi inte utveckla kollektivtrafiken. Alla invånare har rätt till en grundläggande trafikförsörjning, så står det också i lagen och vi jobbar på att i så stor utsträckning som möjligt tillgodose detta. Om det är väldigt få som reser överväger vi att sätta in anropsstyrd trafik. Det betyder att man får ringa och beställa turen som då sker med litet fordon, berättar Jan Efraimsson.

Först buss sedan tåg

I och med att järnvägen är underdimensionerad tvingas Västtrafik de närmaste åren att sätta in fler bussar in mot Göteborg. Kortsiktigt blir det alltså en satsning på busstrafik i stråken in mot Göteborg. Långsiktigt ska dessa bussar ersättas med pendeltåg och regiontåg. Redan 2009 ska tågtrafiken byggas ut i stråket Uddevala-Stenungsund- Kungälv-

kollektivtrafik

Göteborg. Det blir ett stort lyft i den korridoren. Under 2013 ska bussar ersättas med tåg i stråket Vänersborg-Trollhättan-Lilla Edet-Ale-Göteborg. Stråket får fler nya och snabba tåg och särskilda pendeltåg sätts in från Älvängen till Göteborg.

– Detta kommer att bli ett jättelyft i Götaälv-dalen med nya tåg och nya stationer i Lödöse, Älvängen, Nol, Nödinge, Bohus, Surte och Gamlestaden i Göteborg. Det blir då mer attraktivt att bo och verka i Götaälv-dalen, säger Jan Efraimsson.

Detta är exempel på hur bussar successivt kommer att bytas ut mot tåg. Senare kommer en ny modern järnväg byggas från Göteborg till Borås med en underjordisk station under Landvetter flygplats, ett resecentrum i västra Bollebygd och en större ombyggnad av Borås centralstation. Västsverige kommer då få en flygplats med flygtåg, precis som huvudstäderna Stockholm, Oslo och Köpenhamn. Även här kommer snabba tåg att ersätta bussar från Borås, Bollebygd, Härryda, Mölnlycke och troligtvis Mölndal in mot Göteborg.

– Man kan säga att regionen kommer att knytas samman och alla får tillgång till en större arbetsmarknad, fler utbildningsprogram och annan service, säger Jan Efraimsson.

TEXT: MAUD PIHLBLAD

ILLUSTRATION: KARIN ÅSTRÖM BENGSSON

MÅL FÖR TÅGTRAFIKEN TILL 2020:

- Upp till fyra förbindelser per timma mellan Borås och Göteborg.
- Ny linjesträckning och tätare trafik med Kinnekulletåget mellan Örebro – Mariestad – Lidköping –Grästorp –Vänersborg – Trollhättan – Göteborg.
- Mer än två tåg per timme mellan Vänersborg/Trollhättan – Göteborg.
- Fler tåg mellan Skövde – Göteborg samt Karlstad – Göteborg.
- Fler och längre pendeltåg till Kungsbacka och Alingsås.
- Pendeltågstrafik sträckorna Älvängen – Göteborg och Landvetter – Göteborg och Stenungsund – Göteborg.
- Ny järnvägsförbindelse mellan Göteborg och Stockholm, via Borås och Jönköping (Götalandsbanan)

Regionen har omkring 10 tåglinjer och 65 tågfordon idag. Det måste öka till 90 tågfordon och utbudet måste öka med 75 procent jämfört med idag. Hela satsningen med buss och tåg ska ge invånarna i Västra Götaland ett kollektivtrafiksystem som gör Västra Götaland rundare. Från nord till syd på 24 mil och från väst till öst på 21 mil.





År 2020 ska minst 90 procent av alla kilometer som bussarna rullar köras på förnyel- sebara bränslen. Idag ligger man på 10 procent.

Ny teknik och nya fordon ska ge renare luft

Det vore så enkelt – byt ut alla bussar mot tåg eller spårvagnar. Hundra procent miljövinst! Men så lätt är det inte. Ändå arbetar Västra Götalandsregionen på en miljöplan som heter duga: – Till år 2020 ska vi ha avvecklat den fossila bränsleförbrukningen med 90 procent.

Det säger utvecklingschefen Roland Ax och miljöstrategen Leif Magnusson på Västtrafik.

Det handlar om att byta ut fossila bränslen mot förnyelsebar energi. Eller diesel mot exempelvis biogas. Dessutom ska man öka kollektivåkandet för att spara på miljön.

Varje år släpper Västtrafiks alla fordon ut cirka 95 000 ton koldioxid.

Trafiken totalt i regionen svarar för 3 miljoner 900 000 ton. Nu föreslås att man minskar koldioxidutsläppen med cirka 65 000 ton per år genom att Västtrafik går över till förnyelsebar energi. En droppe i havet, kan tyckas, men siffrorna kan bättras

lite genom att folk väljer kollektivtrafik framför bil. Då kan man minska utsläppen med cirka 75 000 ton.

Roland Ax och Leif Magnussons handlingsprogram för Västtrafiks hela miljöarbete ska vara klart nästa år. Men processen är redan i gång. År 2020 ska minst 90 procent av alla kilometer som bussarna rullar köras på förnyel- sebara bränslen. Idag ligger man på 10 procent. Men som vanligt kostar det pengar. Någon finansieringsplan finns ännu inte men Västtrafiks styrelse har tagit sitt inriktningsbeslut utifrån en prognos om merkostnader.

Spårvagnar och tåg behöver man inte studera, de är så miljövänliga de kan bli.

– Det skulle vara Kinnekullebanan då, som trafikeras av dieseldrivna tåg säger Leif Magnusson.

Roland Ax och Leif Magnusson hävdar bestämt att man måste se kollektivtrafiken som en lösning – inte ett problem.

Men det kommer att kosta – i det korta perspektivet – Västtrafik behöver extra finansiering för att satsa på nya fordon och ny teknik.

– Det gäller att sprida riskerna, förklarar Roland Ax. Säkra bränsleleveranser, skriva långsiktiga avtal, satsa på olika sorters förnyelsebara bränslen, binda upp leverantörerna och välja rätt teknik och energisnåla fordon.

Och få folk att ställa bilen, för att i stället åka kollektivt.

– Det betyder inte att bilen är vår fiende, bilen behövs där det inte finns bussar eller tåg. Ta bilen till bussen som går på förnyelsebar energi. De gamla dieselbussarna förpassar vi till museet, avslutar Leif Magnusson.

TEXT: MAUD PIHLBLAD

ILLUSTRATION: KARIN ÅSTRÖM BENGTESSON

DET SLÄPPER VI UT:

Totala koldioxidutsläppet i atmosfären i hela Västra Götaland (fabriker, jordbruk, flyg, bilar och bussar etc) är idag 11 400 000 ton per år

Influensan kommer i det närmaste som ett brev på posten varje vinter. Den är jobbig att drabbas av, fast ofarlig för de flesta.

Men de som är över 65 år eller har vissa kroniska sjukdomar riskerar att bli allvarligt sjuka och rekommenderas därför att vaccinera sig.

Behöver du vaccinera dig mot influensan?

Eftersom influensa kan leda till svåra följsjukdomar vill Smittskyddsenheten i Västra Götaland att fler som tillhör den så kallade riskgruppen ska vaccineras. Nu pågår en informationskampanj med annonser, broschyrer och affischer samt utbildning av vårdpersonal för att få fler att vaccinera sig. Charlotte Larsson är biträdande smittskyddsläkare i Västra Götalandsregionen och ansvarar för informationen.

• Vilka räknas in i riskgruppen?

– Alla som är ålderspensionärer och dessutom, oavsett ålder, de som har vissa kroniska sjukdomar, som hjärt-lungsjukdom, diabetes eller en sjukdom som gör immunförsvaret nedsatt. De kan riskera att drabbas av allvarliga följsjukdomar, framför allt lunginflammation.

• Behöver andra inte vaccinera sig?

– Nej, för influensan medför sällan någon fara för dem som inte tillhör riskgruppen. Men det är inte skadligt att bli vaccinerad.

• Hur bra skydd får man av vaccinet?

– Det varierar mellan olika individer. En del vaccinerade blir inte sjuka alls, medan andra kan få en lindrigare form av influensan. Även om man får en lindrig form är risken för följsjukdomar mindre.

• Blir man dålig av vaccinet?

– De flesta märker inte av vaccinet alls. Det är ytterst ovanligt med allvarliga biverkningar, men en del kan få en lindrig irritation vid stickstället och några kan få en övergående feberreaktion. Man kan inte få influensa av vaccinet.

• Behöver man vaccinera sig varje år?

– Ja, om man tillhör riskgruppen bör man göra det. Skyddseffekten gäller bara en säsong, eftersom influensaviruset ständigt förändras sig.

• När ska man göra det?

– Helst i oktober–november, så att man hinner få ett skydd innan influensasäsongen startar. Vi vet inte exakt när på vintern den kommer, men immunförsvaret tar två veckor på sig för att svara på vaccinet. Det är bra att vara ute i god tid så att man har ett bra skydd när influensan kommer. Vaccinet finns tillgängligt från den 20 oktober.



Charlotte Larsson, smittskyddsläkare ger råd om influensavaccination.

• Vad kostar vaccinationen?

– Det kostar 100 kronor för dem som tillhör riskgruppen. Andra betalar mer.

Läs mer på www.vard.vgregion.se

TEXT OCH FOTO: LENA M FREDRIKSSON

LUFTBUREN SMITTA:

- Influensa är en smittsam virusorsakad luftvägssjukdom, som kommer till norra halvklotet varje vintersäsong. Den finns på södra halvklotet när det är vinter där.
- Viruset förändras lite varje år och därför kan man bli sjuk igen även om man har haft sjukdomen en gång.
- Smittan är luftburen, via små partiklar i hostningar eller nysningar från sjuka eller smittade. Det kan räcka att vara i samma rum som en smittad för att drabbas och därför är sjukdomen svår att skydda sig mot. Den smittar även vid kontakt, exempelvis handskakningar.
- Inkubationstiden är en till tre dagar.
- Förloppet är snabbt: insjuknandet med feber, muskelvärk, ont bakom ögonen och torrhosta kan ske på några timmar. Som regel går influensan över inom en vecka.
- Det händer att barn och en del äldre personer inte får lika tydliga symptom som andra. Därför kan det vara svårt att veta att det verkligen är influensa de har drabbats av.
- Kontakta din vårdcentral om du vill bli vaccinerad eller om du har några frågor.

Hur tar du dig till jobbet/skolan?

Anna Liljeklev, Alingsås

– Först åker jag tåg till Göteborg, sedan promenerar jag sista biten till Bergakungens biograf där jag arbetar. Jag brukar ta vägen över Trädgårdsföreningen för den är vackrast.



Slawomir Strzyzewski, Hisings Kärra

– Jag åker bil eller spårvagn till Saltholmen, sedan färja till Brännö, där jag jobbar.



Sebastian Swerin, Lerum

– Ibland sam-åker jag med en arbetskamrat, ibland tar jag tåget.



Maria Ekedahl, Göteborg

– Jag tar spårvagnen från Bergsjön till skolan i Långedrag.



Christian Lamacchia, Göteborg

– Jag promenerar till jobbet varje dag eftersom jag bor och jobbar i samma stadsdel, Källtorp i Göteborg.



ILLUSTRATION: YVONNE HEIJL

Bidrag till tandvård från 1 juli

Alla som bor i Sverige omfattas av ett statligt tandvårdsstöd från och med det år man fyller 20.

I Västra Götalandsregionen är tandvården fri också för dem som fyller 21 år under 2009.

För att uppmuntra ungdomar att fortsätta med regelbunden tandvård satsar regionen extra på årets 20-åringar.

Du som fyller 20 år under 2008 får därför fortsätta med din fria tandvård i till och med 2009. För att omfattas av detta ska du:

- vara skriven i Västra Götaland
- gå till en tandläkare som verkar inom Västra Götaland
- godkänna att tandläkaren får ta det allmänna tandvårdsbidraget

Tandvårdsstödet har två delar. Dels ett tandvårdsbidrag som i första hand är tänkt att användas för undersökningar och förebyggande vård, dels ett skydd mot höga kostnader.

Det allmänna tandvårdsbidraget är ett årligt bidrag för alla vuxna, i form av ett tillgodovande hos Försäkringskassan. Är du mellan 20 och 29 år eller över 75 år får du 300 kronor om året. Är du mellan 30 och 74 får du 150 kronor om året.

Tandvårdsersättningen skyddar dig mot höga kostnader. Du får 50 procent rabatt på kostnader över 3 000 kronor och 85 procent rabatt på kostnader över 15 000 beräknat på referenspris.

Tandvårdsstödet gäller inte för all tandvård. Lagningar, kronor och broar ersätts i rimlig omfattning. Ersättningen baseras på referenspriser, som anger ett slags riktpolis för olika behandlingar. Du och din tandläkare kan naturligtvis välja en dyrare behandling men då får du betala mellanskillnaden själv. Kosmetisk tandvård omfattas inte av tandvårdsstödet.

Läs mer på:
www.vgregion.se/folkktandvarden

Färre fakturor att hålla reda på för patienten samtidigt som både pengar och miljö sparas.

Det nya sättet att hantera patientfakturor i Västra Götalandsregionen har många fördelar jämfört med tidigare rutiner.

Alla tjänar på nya rutinen med färre patientfakturor

Det nya systemet som infördes för ett år sedan är fortfarande under utveckling. Som patient märker man förändringen genom att det kommer en faktura för sjukvård istället för flera.

Tidigare kunde det till exempel komma en för ambulansfärden, en för besöket på akutmottagningen och en för vistelsen på vårdavdelningen.

Sedan augusti 2007 finns en fakturaenhet som administrerar alla patientfakturor inom hela Västra Götalandsregionen. Vårdgivarna sänder räkningarna till fakturaenheten som sammanställer och skickar ut samlingsfakturor till patienterna en gång i månaden.

– Det fungerar likadant som med bensinkort. Du kan tanka på olika ställen och sedan kommer det en räkning. Nu kan du få vård på olika ställen och allt på samma faktura, säger Peter Detterberg på fakturaenheten.

Fakturaenheten kan liknas vid en bokföringsbyrå som fakturerar på uppdrag av vårdgivarna. 100 000 fakturor skickas ut varje månad och dagarna efter går telefonerna varma.

– Vi får många frågor, men vi kan bara besvara frågor om själva fakturan, exempelvis fakturans förfallodag, om man vill ha kvitto på betald faktura och leveransadress. Den som har frågor om själva vårdtillfället måste ringa till den enhet där man fick vården. Vi har inte tillgång till den informationen, säger Peter Detterberg.

Kontaktuppgifter till de vårdgivare som patienten

anlitat finns med på fakturan.

Dagarna efter fakturaautskicken blir det ofta långa väntetider i telefon trots att enheten har 14–15 personer som svarar.

– Tyvärr får många vänta i telefonkö helt i onödan eftersom de ändå inte kan få svar på sina frågor när de väl kommer fram, utan vi måste hänvisa dem vidare, säger Peter Detterberg. Det finns en risk att bli bollad fram och tillbaka. Något som Peter Detterberg och hans kollegor hoppas ska minska.

– **Det finns några saker man kan tänka på** som underlättar både för patienterna och oss. Först och främst är det viktigt att läsa fakturan noga innan man ringer. Gäller frågan själva vårdtillfället så ska man ringa vårdenheten som står på fakturan. Cirka en vecka efter att fakturan skickats ut går det också lättare att komma fram till oss på telefon för då ringer inte alla samtidigt. Det går även bra att mejla till oss om man har möjlighet, säger Peter Detterberg.

De nya samlingsfakturorna innebär en besparing på 30 procent en normalmånad, vilket motsvarar 30 000 färre pappersutskrift och kuvert.

Aktuell information om patientavgifter hittar du på vard.vgregion.se under fliken ”så fungerar vården”. Den informationen ska också finnas lätt tillgänglig på vårdcentraler, mottagningar och vårdavdelningar.

TEXT: BETTINA AXELSSON

Europas mest miljöanpassade bilpark

Regionstyrelsen beslutade redan 2004 att Västra Götalandsregionen bara ska äga eller leasa miljöfordon. Genom regionens stora upphandling påverkas både utvecklingen av miljöbilsmarknaden och efterfrågan på fler tankställen för förnybara bränslen.

Mer biogas ger mindre beroende av fossila bränslen

Västra Götalandsregionen stödjer utvecklingen av biogas som fordonsbränsle genom ekonomiska bidrag till projektet Biogas Väst. Projektet samordnar hela kedjan från produktion av biogas, till byggande av tankställen, distribution och till fler gasbilar. Målet till och med 2009 är 65 tankstationer och 16 000 fordon. Från 2001 har antalet tankställen i Västra Götaland ökat från sju till 34 och antalet gasdrivna fordon från 780 till 6500 under 2007. Produktionen av biogas har också ökat.

Västra Götalandsregionen var med och startade projektet, och miljönamnden har också varit en av de enskilt största finansörerna i Biogas Väst sedan projektet startade för åtta år sedan.

Bil? Buss? Både – och?

– värderingar och livsstil styr människors resvanor till jobbet

I Mölndals kommun har man bra koll på hur människor reser till och från sina arbeten och varför de reser som de gör. Kunskapen man fått genom att göra en djupstudie kring resvanor som nu ligger till grund för stadens fortsatta utveckling.



Hur lever, arbetar och bor vi? Vilka olika resmöjligheter finns för att ta sig från hemmet till jobbet? Vilka tankar och önsningar finns om framtiden? Det är frågor som Mölndals kommun nu har svar på med hjälp av en djupstudie med anställda från elva företag i Mölndal.

Studien visar på tre resenärprofilerna:

- Komfortare (40 %) tar alltid bilen till och från jobbet,
- Flexibilist (35 %) blandar sina färdvägar
- GCK- Gå, Cykla, Kollektivt (25 %) som aldrig använder bil för sina resor till och från jobbet.

Studien visade att det är värderingar och livsstil

som styr det färdväg vi väljer.

Med detta i ryggen startades projektet RAM (resvanor till och från arbetsplatser i Mölndal) av kommunstyrelsen i Mölndal, Vägverket Region Väst, Västra Götalandsregionen och en grupp företag med syfte att få fler att välja andra färdvägar än bilen till jobbet.

Resultatet från studien blev en kunskapsbank och ett nätverk av företag i Mölndals kommun som jobbar vidare med målet att få fler att bli flexibilister.

En flexibilist är en person som aktivt väljer sitt resväg i vardagen. Det är inget märkvärdigt men

kräver eftertanke, alltså lite mer tanketid och att man ges möjlighet att kunna välja. Utveckling av kollektivtrafiken står därför långt upp på önskelistan och likaså bättre cykelvägar.

Störst och kanske mest krävande är ändå att man som individ börjar reflektera över de resor man dagligen står inför: "Får jag ihop min tillvaro utan att ständigt använda bilen?"

Läs mer på www.molndal.se och www.nyavagvanor.se

TEXT: BETTINA AXELSSON

ILLUSTRATION: KARIN ÅSTRÖM BENGTTSSON

Stigande intresse för Dalslands kanal

Juli blev en rekordmånad för Dalslands kanal AB. Kanalen lockade 30 procent fler båtar jämfört med samma månad förra året.

Västra Götalandsregionen är en av sju stiftare i "Dalslands kanals framtida bestånd", stiftelsen som är majoritetsägare i Dalslands kanal AB. Regionen bidrar årligen till driften av kanalen och har på senare år även delfinanserat och administrerat ett par stora EU-projekt för Dalslands kanal.

– Tack vare de här utvecklingsprojekten har båttrafiken ökat enormt. De satsade pengarna har verkligen gett mycket tillbaka, säger kanalbolagets vd Benny Ruus.

Båttrafiken har ökat stadigt de senaste åren. För två år sedan med 20 procent. Fjolåret var sämre, mycket på grund av dåligt väder. Men sommarens stora tillströmning visar att den uppåtgående trenden är stabil.

– Det finns flera orsaker till ökningen. Folk är trötta på stöket ute vid kusten och vädret har varit bra. Det vi själva har gjort för att påverka utvecklingen är att satsa på konsekvent marknadsföring, både inom Sverige och internationellt. Vi visar upp oss på mässor och bjuder regelbundet in till pressresor som ger journalister möjlighet att uppleva kanalen. Det brukar leda till artiklar i utländsk press under hösten då folk ofta planerar nästa



Det finns flera orsaker till ökningen av båtutrustare på Dalslands kanal. Enligt kanalbolagets vd Benny Ruus är folk trötta på stöket ute på kusten. Vädret har också bidragit liksom en konsekvent marknadsföring.

års semester. Vi har också rustat upp kanalen och förbättrat servicen i gästhamnar och vid bryggor, berättar Benny Ruus.

Kanalturismen i form av mat och boende, evenemang och resor omsätter 55 miljoner per år, vilket är en femtedel av vad som omsätts inom turismen i hela Dalsland.

En studie från 2003 visar att näringslivet som kan knytas till kanalen sysselsätter 400 årsarbetare.

– Det är mycket för ett så här litet landskap och det är inte omöjligt att det är ännu fler nu med tanke på utvecklingen sedan undersökningen gjordes, säger Benny Ruus.

TEXT: BETTINA AXELSSON

Nu kommer influensan

Varje vinter blir många sjuka av influensan. Influensan gör att du får ont i halsen, och i kroppen, du hostar och får hög feber. Influensan smittar lätt mellan personer. Det räcker att du är i samma rum som någon som har influensa eller om du tar personen i handen.

Influensan brukar gå över på en vecka. De flesta klarar influensan bra.

Alla som är över 65 år eller har sjukdomar i hjärtat eller lungorna, diabetes eller sjukdomar i immunförsvaret behöver vaccinera sig. Annars kan de bli allvarligt sjuka eller dö. De får vaccinera sig för 100 kronor. Andra som vill vaccinera sig betalar mer.

Den som vaccinerar sig får inte influensan eller blir bara lite sjuk. Det är bra att vaccinera sig innan influensan kommer, alltså redan i oktober eller november. Prata med din vårdcentral om du vill vaccinera dig eller om du vill veta mer.



Nya priser hos tandläkaren

Från den 1 juli 2008 finns det nya tandvårdsstödet. Regeringen har ändrat reglerna för hur mycket du ska betala tandläkaren.

Alla som är under 20 år får gratis tandvård som förut.

All tandvård som kostar under 3 tusen kronor ska du betala själv.

Är du över 20 år får du ett tandvårdsbidrag att använda som hjälp att betala tandläkare eller tandhygienist.

Du som är mellan 20 och 29 år får 300 kronor om året.

Du som är mellan 30 och 74 år får 150 kronor om året.

Du som är över 75 år får 300 kronor om året.

När tandvården kostar mellan 3 tusen kronor och 15 tusen kronor får du hjälp med hälften av vad det kostar.

När tandvården kostar över 15 tusen kronor får du hjälp med 85 procent av vad det kostar.

Det gamla tandvårdsstödet för alla som är 65 år och äldre tas bort.

Du kan fortfarande göra ett avtal med tandvården om Frisktandvård och betala tandvården i förväg.

Nytt sätt att betala räkningar för sjukvård

Om du blir sjuk och går till akutmottagningen, eller om du åker ambulans eller får vård på sjukhus måste du betala för vården eller ambulansen.

Förut har du fått flera räkningar efteråt, en för varje plats du fått vård på och en räkning för ambulansen.

Nu ändrar Västra Götalandsregionen sitt sätt att betala räkningar.

Petter Detterberg arbetar med räkningar i Västra Götalandsregionen.

– Nu kan du få vård på flera olika platser men du behöver bara betala en räkning, säger Petter.

På räkningen finns telefonnummer till de olika platser där du fick vård. Då kan du ringa dit om du undrar över vården du har fått.

Om du har frågor om räkningen kan du ringa till fakturaenheten på Västra Götalandsregionen. De kan svara på frågor om när du ska betala, eller kan hjälpa dig att få kvitto på räkningen.

Det nya sättet att betala räkningar på sparar mycket pengar åt Västra Götalandsregionen.

Dags för det rosa bandet att lysa upp höstmörkret. Vid det här laget har vi vant oss vid kampanjen som återkommer i oktober varje år för att stödja forskningen om bröstcancer, kvinnors vanligaste cancersjukdom. Broschen, motionsloppen och TV-galan, sätten att samla in pengar på är många och välbeprövade. Den första kampanjen, Pink Ribbon, startade i New York 1992.

Dags igen för Rosa Bandet

Att visa sitt stöd för en sak genom att bära eller knyta band är en tradition från USA och England. Ett exempel är den amerikanska kvinnan Penney Laingen som desperat saknade sin man på 70-talet när han satt gisslan i Iran. Hon började knyta gula band i träden för att uppmärksamma frågan och snart följde andra människor efter för att visa sin solidaritet. Senare har rött band fått symbolisera kampen mot AIDS och vitt band kampen mot mäns våld mot kvinnor. Det är bara några exempel.

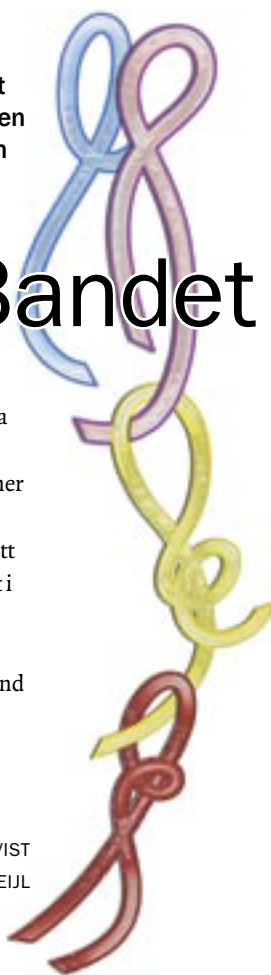
Bra eller dåligt med en bröstcancerkampanj? Rösterna går isär.

Kritikerna ifrågasätter varför pengar till forskning om kvinnosjukdomar måste samlas in från allmänheten medan forskningen om

mäns sjukdomar kan förlita sig på skatte-medel. Under tiden gläder sig entusiasterna över den framgångsrika kampanjen som sedan starten 2003 har samlat in 176 miljoner kronor, bara i Sverige. Så framgångsrik att även forskningen om prostatacancer har fått sitt eget band och sin egen månad, ljusblått i september.

På Vårdportalen kan invånarna i Västra Götaland läsa om hälso- och sjukvården i regionen, bland annat om bröstcancer. Välkomna in!
www.vard.vgregion.se

TEXT: ANN-SOFIE MELLQVIST
ILLUSTRATION: YVONNE HEIJL



Regionfakta

Västra Götaland, länet, regionen och länsstyrelsen



Vad är egentligen skillnaden mellan Västra Götalandsregionen, Västra

Götaland, landsting och länsstyrelsen? Att hålla isär begreppen är inte helt lätt. Här är en lathund:

Västra Götalands län

Det geografiska området, länet Västra Götaland bildades 1998 då Göteborgs och Bohus län, Älvsborgs län samt Skaraborgs län slogs ihop.

Västra Götalandsregionen

(Västra Götalands läns landsting)

Regionen är vårt lokala självstyre. De tre landstingen i Bohuslän, Älvsborg och Skaraborg slogs ihop med sjukvården i Göteborg 1999 och bildar idag Västra Götalandsregionen. Förutom hälso- och sjukvården har Västra Götalandsregionen numera, liksom Region Skåne, övertagit ansvaret även för de regionala tillväxt- och utvecklingsfrågorna (till exempel utbyggnad av vägar och järnvägar), från länsstyrelserna för att flytta besluten närmare invånarna.

Länsstyrelsen

Länsstyrelsen är en tillsynsmyndighet som svarar för den statliga förvaltningen i länet. Den är statens "lokalkontor" och kontaktyta i länet. Länsstyrelsen ansvarar bland annat för tillsynen inom naturvård, miljöskydd och social omvårdnad med mera. Chefen för länsstyrelsen är landshövdingen.

Kommunerna

Kommunen har hand om det kommunala, lokala politiska styret och förvaltningen. I Västra Götaland finns 49 kommuner.

Viktiga adresser och telefonnummer

Sjukvårdsrådgivningen:

Har du frågor eller behöver råd om sjukdom och hälsa?

Vill du veta var du ska söka hjälp för en viss sjukdom?

Ring till sjukvårdsrådgivningen så får du tala med kunnig vårdpersonal som kan hjälpa dig vidare.

Du kan också söka information på www.sjukvardsradgivningen.se

Göteborg

(betjänar även Bohuslän utanför Fyrbodalsområdet)
Tel: 0771-703 150.
Öppet dygnet runt.

Skaraborg

Vardagar kl 08.00–17.00:
ring din vårdcentral.
Övriga tider:
ring sjukvårdsrådgivningen.
Tel: 0774-40 20 20.

Södra Älvsborg

Tel: 0771-801 801.
Öppet dygnet runt.

Fyrbodals

Tel: 0771-117 117.
Öppet dygnet runt.

Vill du veta mer om regionens hälso- och sjukvård, gå in på www.vard.vgregion.se.

Patientnämnden:

Borås tel: 033-17 48 50.
Göteborg tel: 031-63 70 10.
Mariestad tel: 0501-621 80.
Uddevalla tel: 0522-67 08 60.

Vårdgaranti och valfrihet i vården

Har du frågor om vårdgarantin ska du i första hand vända dig till din läkare/mottagning. Allmän information om vårdgarantin och om valfrihet i vården finns på www.vard.vgregion.se/vardgaranti och hos Vårdslussen på tel: 020-44 55 55, e-post: vardslussen@vgregion.se

Regionens Hus

Göteborg tel: 031-63 05 00.
Vänersborg tel: 0521-27 57 00.
Mariestad tel: 0501-620 00.
Uddevalla tel: 0522-67 08 00.
Borås tel: 033-17 48 00.
Skövde tel: 0500-49 56 00.

Tillväxt och utveckling

Västra Götalandsregionen. Tel: 031-63 05 00. www.vgregion.se (klicka på Tillväxt & Utveckling)

Kontakta din politiker

Västra Götalandsregionen.
Tel: 0521-27 57 00.
www.vgregion.se (klicka på Politik och beslut)

Allmänna handlingar

Hos Västra Götalandsregionen kan du hitta handlingar på: www.vgregion.se (klicka på Hitta handlingar) eller kontakta något av regionens diariér.

Diariér finns i Regionens Hus i Göteborg, Mariestad, Skövde, Uddevalla och Vänersborg

Samtliga diariér nås på gemensamt telefonnummer, 020-11 80 70

Regionfullmäktige via radion

Lyssna via www.vgn.nu eller se i lokaltidningen för rätt frekvens i ditt område. Du kan också se mötena via webbtv, direkt eller i efterhand på www.vgregion.se/webb-tv



Det här är Västra Götalandsregionen!

Västra Götalandsregionen har samma uppgifter som ett landsting och ansvarar till exempel för sjukhus och vårdcentraler. Av de 50 000 anställda arbetar cirka 90 procent i sjukvården.

Västra Götalandsregionen arbetar också för att främja tillväxt och en hållbar utveckling i Västra Götaland. Det görs i samarbete med bland annat företag, organisationer, kommuner, högskolor, universitet och statliga organ.

Allt detta ingår i Västra Götalandsregionen och finansieras av region-skatten.

SJUKVÅRD:

Sahlgrenska Universitetssjukhuset
NU-sjukvården
Södra Älvsborgs sjukhus
Skaraborgs sjukhus
Kungälv sjukhus
Alingsås lasarett
Frölunda specialistsjukhus
Primärvården (vårdcentralerna)
Folkandvården
Handikappförvaltningen
Sahlgrenska International Care AB

NATURBRUKSGYMNASIERNA:

Dingle
Nuntorp
Sparresäter
Strömme
Sötåsen
Uddetorp
Svenljunga



KULTURUTVECKLING:

Musik i Väst
Regionbibliotek Västra Götaland
Konst- och kulturutveckling

BOLAG:

GöteborgsOperan AB
Göteborgs Symfoniker AB
Film i Väst AB
Regionteater Väst AB
Västsvenska turistrådet

FOLKHÖGSKOLOR:

Göteborgs folkhögskola
Grebbeastads folkhögskola
Billströmska folkhögskolan
Vara folkhögskola
Dalslands folkhögskola
Fristads folkhögskola

VÄSTARVET:

Göteborgs naturhistoriska museum
Hemslöjd Västra Götaland
Regionmuseum Västra Götaland
Forsviks industriminnen
Västergötlands museum
Vitlycke museum
Bohusläns museum
Lödöse museum
Medicinhistoriska museet i Vänersborg
Byggnadsvård Näås
Studio västsvensk konservering

MUSEER/GÖTEBORGS STAD:

Göteborgs konstmuseum
Röhsska museet
Göteborgs stadsmuseum
Sjöfartsmuseet

KOLLEKTIVTRAFIK:

Västtrafik AB 50%

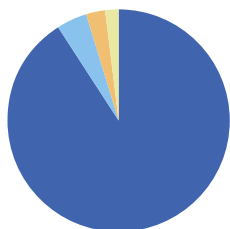
ÖVRIGT:

Göteborgs Botaniska trädgård
Folkteatern Göteborg
Göteborgs stadsteater
Innovatum, Trollhättan
Läckö slott
Nordiska akvarellmuseet
Gerlesborgsskolan
Stenebyskolan

Fotnot: Angivna verksamheter är hel- eller majoritetsägda eller hel- eller delfinansierade av Västra Götalandsregionen. Regionens interna serviceverksamheter är inte medräknade.

Så här används dina pengar

10 kronor och 45 öre av varje intjänad hundralapp går till regionskatt. Här kan du se hur de fördelas.



- Hälsa- och sjukvård 9,50
- Regional utveckling 0,44
- Västtrafik 0,32
- Regiongemensam verksamhet 0,19

DET HÄNDE I REGIONEN UNDER 2007:

Varje dag gjordes 11 700 besök på våra vårdcentraler och 7 384 besök på våra sjukhus ... föddes 51 barn på våra sjukhus ... utfördes 92 tolktimmar för döva ... kördes 31 000 mil med Västtrafiks fordon (cirka 8 varv runt jordklotet) ... kom 1 448 besökare till botaniska trädgården ... kom 1 935 besökare till våra museer ... såg 4 109 biobesökare i hela landet någon av Film i Västs samproducerade filmer. Det kom i snitt 1 096 personer på varje föreställning som GöteborgsOperan genomförde på Stora Scenen. Till varje konsert som Göteborgs symfoniker genomförde i Stora Salen kom i snitt 943 besökare.